



άδοντας και υμνώντας
τα κυπριακά δασικά δέντρα
1994 - 2019



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ



άδοντας και υμνώντας
τα κυπριακά δασικά δέντρα
1994 - 2019

δια χειρός Παναγιώτας Ξενοφώντος



Η παρούσα έκδοση αυτή ετοιμάστηκε από τον Κλάδο Διαφώτισης του Τμήματος Δασών.

Επικοινωνία

Τμήμα Δασών

Τηλέφωνο: 22805560

Ιστοσελίδα: www.moa.gov.cy/forest



Συντονισμός έκδοσης - Επιμέλεια κειμένων και καλλιτεχνική επιμέλεια

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΓΤΠ 2/2020 - 2.000

ISBN 978-9963-50-517-3

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Σχεδιασμός: Νίκος Ιεροδιακόνου

Εκτύπωση: Imprinta Ltd

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετισμός Διευθυντή Τμήματος Δασών	05
Εισαγωγή	06
Λίγα λόγια για την ποιότητα	07
Η Πορτοκαλιά τζ' οι ρίζες μας	09
Μήνυμα για τη Γιορτή του Δέντρου	11
Τα πάρκα εν όαση χαράς	13
Το ανάγινμα του δέντρου	15
Τα λόγια να γινούσιν πράξη	17
Η Παραντζιελιά	18
Η Κληρονομιά	21
Τα δάση της Τζύηρου μας	23
Το Τζυπαρίτσι - Δέντρο της χρονιάς 2002	25
Οι θησαυροί της Τζύηρου μας	27
Ο Δρυς - Δέντρο της χρονιάς 2004	29
Ο Τρέμιθος - Δέντρο της χρονιάς 2005	31
Τα Δάση μας	33
Η Αντρουκλιά - Δέντρο της χρονιάς 2007	35
Η Τερασιά - Δέντρο της χρονιάς 2008	36
Ο Αόρατος - Δέντρο της χρονιάς 2009	38
Η Μοσφιλιά - Δέντρο της χρονιάς 2010	40
Η Δάφνη - Δέντρο της χρονιάς 2011	43
Η Ελιά - Δέντρο της χρονιάς 2012	44
Ο Αόρατος του Τροόδου - Δέντρο της χρονιάς 2013	47
Η Περνιά - Δέντρο της χρονιάς 2014	48
Σιινιά - Δέντρο της χρονιάς 2015	51
Άρκευθος η Οξύκεδρος - Δέντρο της χρονιάς 2016	52
Ιδικιά - Δέντρο της χρονιάς 2017	54
Η Στερατζιά - Δέντρο της χρονιάς 2018	56
Ο Μέρικος - Δέντρο της χρονιάς 2019	58

Χαιρετισμός Διευθυντή Τμήματος Δασών

Με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζω την παρούσα ποιητική συλλογή, προς τιμήν της κας Παναγιώτας Ξενοφώντος που με έμμετρο ποιητικό λόγο στην κυπριακή διάλεκτο, υμνεί τα δέντρα και τα δάση του τόπου μας.

Μεγάλος είναι ο αριθμός των ποιτών που μέσα από την ενασχόλησή τους με το δάσος, αυτή την αστείρευτη πηγή πνευματικής έμπνευσης, αναδεικνύουν την αξία και προσφορά του στον άνθρωπο, καθώς και την ανάγκη για προστασία του.

Τα ποιήματα της κας Ξενοφώντος, από το 1994, μέσα από το περιεχόμενο και την απαγγελία τους από Μέλη του Σώματος Κυπρίων Οδηγών, διανθίζουν την ετήσια εναρκτήρια εκδήλωση της Εβδομάδας του Δέντρου και συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού για την ανάγκη διατήρησης, προστασίας και επέκτασης του πρασίνου στον τόπο μας.

Αυτή η ποιητική συλλογή αποτελεί ελάχιστη ένδειξη εκτίμησης προς την ποιήτρια για τη μακρόχρονη συνεισφορά της. Προσβλέποντας στη συνέχιση της προσφοράς της για πολλά ακόμα χρόνια, εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μου στο πρόσωπό της, με την ελπίδα ότι το φωτεινό παράδειγμά της θα βρει μιμητές και συνεχιστές.

Χαράλαμπος Αλεξάνδρου
Διευθυντής Τμήματος Δασών

Εισαγωγή

Το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, από της ιδρύσεώς του το 1879, έθεσε ως πρώτιστο στόχο την προστασία και επέκταση του πρασίνου στο νησί μας. Το 1920 υιοθέτησε τον θεσμό της Γιορτής του Δέντρου με σκοπό την προβολή της αξίας και προσφοράς του δάσους και των δέντρων γενικότερα προς τον άνθρωπο και της ανάγκης για προστασία τους.

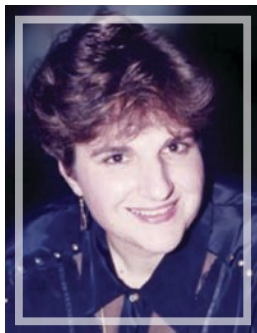
Το 1998 στο πλαίσιο ευαισθητοποίησης του κοινού για τη σημασία των δέντρων και την ανάγκη προστασίας τους, εισάγεται ο θεσμός του «Δέντρου της Χρονιάς», μέσα από τον οποίο αναδεικνύεται η σημασία και η προσφορά του κάθε δέντρου ξεχωριστά. Την ίδια ώρα, μέσα από τον θεσμό αυτό, δίνεται η ευκαιρία στο ευρύτερο κοινό να γνωρίσει τα διάφορα δέντρα του νησιού μας.

Η αξία και η σημασία του δέντρου από αρχαιοτάτων χρόνων αποτελεί πηγή έμπνευσης για καλλιτεχνική δημιουργία. Σύγχρονοι αλλά και προγενέστεροι καλλιτέχνες είτε ζωγράφισαν είτε έγραψαν με θέμα το δάσος, ενώ στην αρχαιότητα η περιβαλλοντική προστασία καλλιεργείτο μέσα από την ιερότητα της φύσης.

Από το 1994 τα ποιήματα της κας Παναγιώτας Ξενοφώντος - και της μητέρας της Ανδριάνθης - αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος της Γιορτής του Δέντρου. Σήμερα, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 25 χρόνων από το πρώτο εκείνο ποίημα, το Τμήμα Δασών θεώρησε χρέος του να τιμήσει την κα Ξενοφώντος για τη μέχρι σήμερα προσφορά της συγκεντρώνοντας αυτά τα ποιήματα σε μια ποιητική συλλογή.

Η παρούσα έκδοση αποτελεί ελάχιστο φόρο τιμής προς την ποιήτρια για την πολύχρονη προσφορά και συμβολή της στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού για την αξία και προσφορά του δάσους και την ανάγκη για προστασία του.

Λίγα λόγια για την ποιήτρια



Η Παναγιώτα Ξενοφώντος γεννήθηκε στις 16 Ιουνίου του 1960 στη Λευκωσία. Η μητέρα της κατάγεται από την Αμμόχωστο και ο πατέρας της από τη Λάρνακα.

Είναι μέλος του Σώματος Κυπρίων Οδηγών από την παιδική ηλικία μέχρι και σήμερα, προσφέροντας, μετά την ενηλικίωσή της, τις υπηρεσίες της ως εθελόντρια από διάφορες διοικητικές θέσεις. Οι κυριότερες από αυτές ήταν της Εφόρου Διεθνών Σχέσεων, Εκπαιδεύσεων, Κατασκηνώσεων και Αντιπροέδρου, και από το 2009 μέχρι και το 2017 της ανώτατης θέσης της Γενικής Εφόρου, πιστεύοντας στα ιδανικά και στην αποστολή του Οδηγισμού, που είναι να βοηθήσει τα κορίτσια και τις νεαρές γυναίκες να αναπτύξουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους και να γίνουν υπεύθυνες πολίτιδες.

Με την ευκαιρία της καθιέρωσης της Γιορτής του Δέντρου, από το 1994 μέχρι και σήμερα, μέλη του Σώματος Κυπρίων Οδηγών απαγγέλουν το ποίημα που γράφει ειδικά για αυτή την εκδήλωση.

Τα πρώτα ποιήματα έδιναν μηνύματα για την προστασία των δέντρων και γενικά του φυσικού περιβάλλοντος. Αργότερα με την καθιέρωση του θεσμού του Δέντρου της Χρονιάς από το Τμήμα Δασών, τα ποιήματα είναι πια αφιερωμένα στο αντίστοιχο Δέντρο της Χρονιάς, που επιλέγει εκ των προτέρων το Τμήμα Δασών, ώστε να το γνωρίσει το κοινό μέσω των στίχων της. Επιλέγει, επίσης, να γράφει τους στίχους της στην κυπριακή διάλεκτο, θέλοντας με τον τρόπο αυτό, εκτός από το Δέντρο της Χρονιάς, να τιμήσει και τον τόπο της.

Η μητέρα της Παναγιώτας Ξενοφώντος, Ανδριάνθη Χατζηναστάση Ξενοφώντος, γεννήθηκε στον Άγιο Μέμωνα Αμμοχώστου το 1930. Η ποίηση ήταν μέρος της ζωής της από μικρή. Δικό της είναι και ένα από τα ποιήματα της παρούσας ποιητικής συλλογής.



Πορτοκαλιά

Η Πορτοκαλιά τζ' οι ρίζες μας

(Ιανουάριος 1994)

Οδηγός: Γεια σου, Πορτοκαλίτσα μου, ήρτα να σε ποτίσω.
Εγίω 'μαι που σε φύτεψα τζαι ήρτα να σε δροσίσω.
Σιαίρουμε που μεγάλωσες, ρουφώ τη μυρωθικιά σου,
γρουσά τα πορτοκάλια σου κρέμμονται στα κλωνιά σου.

Πορτοκαλιά: Γεια τζαι σε σέναν, κόρη μου, έξερα πως εν' νάρτεις,
τζαι πέρκιμον σε μιμηθούν οι αδρώποι ούλλης της πλάσης.
Μ'αγάπην με ανάγιωσες, εφρόντισες με τόσον,
που οι καρποί μου μοιάζουν με μέλιν τζαι με δρόσον.
Όμως θωρώ τζι απέναντι τζαι η καρκιά μου σπάζει
που πιο κάτω τ' αδέρφια μου στέκουν ξερά ποζάβλιν.
Πριχού τραβήσουν την γραμμήν τζαι το νησί χωρίσουν
ήτουν παράδεισος ποτζεί, μα ήρταν να τον μαδήσουν.
Δε που τα καταντήσασιν, πάσιν εγερημώσαν,
αδρώπου σιέριν τά'σασεν τζι αδρώποι τα ξηλώσαν.

Οδηγός: Τζι εγίω θωρώ τα τζαι πονώ που εν ιμπορώ να πάω
να δω τζαι το περβόλι μας, τα φρούτα του να φάω.
Ακούω τα που τον παππούν τζαι την στετέ μου μόνον
τζαι τον Θεόν παρακαλώ να σβήσει τούντον πόνον.

Πορτοκαλιά: Θκυό λόγια θέλω να σου πω, τζαι βάρτα στο μυαλό σου,
ίσως μπορεί να φυλαχτεί τζι άλλον ο θησαυρός σου.

«Βάρτε δεντρά μες τες αυλές, στα δάση βάρτε πεύκα,
Ασέν τζαι σ' τούτην την πλευράν που 'σιετε μες τα σιέρκα.
Τα δέντρα φέρνουνσιν βροσιές, δκιούν σας τζαι οξυγόνον,
γρειάζεται τα ο τόπος μας, κερδίζετε τζαι γρόνον.

Οδηγός: Μα έλα εξήγα μου καλά, χαρκούμαι εν καταλάβω.
Έντα να κάμω πε μου το, τζι εγίω θα τ' αναλάβω.

Πορτοκαλιά: Μπορεί να μεν σ' αφήνουνσιν οι βάρβαροι να πάεις
να τα ποτίσεις τα δεντρά, τα φρούτα τους να φάεις.
Μα τες βροσιές εν ιμπορεί κανένας να 'μποδίσει
ποτζεί να τα ποτίζουνσιν ώσπου να γίνει λύση.

Οδηγός: Φεύκω, Πορτοκαλίτσα μου, βουρώ να το φωνάξω
σ' ούλλους τους φίλους τζαι γνωστούς, τον κόσμο να τραντάξω:

«Φυτέψετε δεντρά πολλά, βροσιές να φέρουν τόνον,
για να κρατήσουν στη ζωήν,
τες ΡΙΖΕΣ ΜΑΣ, ΤΟΥΣ ΚΟΠΟΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ!»



Μήνυμα για τη Γιορτή του Δέντρου

(Ιανουάριος 1995)

Σήμερα είπαν εν γιορτή του δέντρου η μεγάλη,
παντού φυτεύκουσιν δεντρά, ούλλοι μιτσιοί τζαι μιάλοι.
Ελάτε, φίλες μου, κοντά μαζί να το σκεφτούμεν
πως κάτι εν πάει καλά, σε ούλλους να το πούμεν.
Ίνταλος τζι ο τόπος μας έννεεν δεντρα γεμάτος,
αφού φυτεύκουμεν πολλά σ' ούλλης της γης το πλάτος;

Πάμεν έναν περίπατο να πούμε πώς ιξιούσιν,
οι αδρώποι πάνω στο νησί, να δούμεν πώς περνούσιν.
Δίκλα να δεις στού' ντην μερκάν, εκτίσαν πέντε κέντρα,
λαλούσιν πως εκόψασιν θακάοσια τόσα δέντρα.
Ήτουν που τους προγόνους μας, μεγάλα ως τζει πάνω,
μα θέλαμεν τον τόπο τους να κτίσουμεν που πάνω.
Έστω τζι αν εφυτέψασιν άλλο τριάντα δέντρα,
ώσπου να μεγαλώσουσιν, δεκάδες γρόνια μέτρα.

Όσο για τζείνους π' οδηγούν, δίκλα ποδά τζαι δε τους,
ούτε που συλλοϊζούνται, κρίνε τζι εσύ τζαι πε τους.
Αννοϊούν το παράθυρο, τζαι δίχα να δικλίσουν,
πετάσσουν το ποτσίαρον χωρίς καν να το σβήσουν.
Ακούεις ύστερις λαλούν πως έκρουσεν το δάσος,
ήτουν που το ποτσίαρον, βούρα να βρεις το λάθος.

Έσειι που παν μες τους αγρούς, έξω να περπατήσουν,
άλλοι να τζυνηήσουσιν, τζι άλλοι να το γλεντήσουν.
Σύρνουν τζείντα ποτσίαρα, κάποτε κατά λάθος,
αφήνουν τζαι τα κάρβουνα, τζαι πάει άλλο 'ναν δάσος.

Σήμερα είπαν εν γιορτή του δέντρου η μεγάλη
παντού φυτεύκουσιν δεντρά, ούλλοι μιτσιοί τζαι μιάλοι.
Μα αν δεν το καταλάβουμε, τζι αν δεν λογικευτούμεν,
τα δέντρα που φυτεύκουμεν ξανά εν τα λειφτούμεν.
Όσπου να μεγαλώσουσιν θκιούσιν μεγάλη μάχη
τζι ο άδρωπος σε δκυό λεπτά τα κάμνει ούλλα στάχτη.

Τζι αν σήμερα που εν γιορτή του δέντρου η μεγάλη
το μήνυμαν ακούσουν το ούλλοι μιτσιοί τζαι μιάλοι,
η Τζύπρος μας εννά ντυθεί στα πράσινα με χάριν
να την θωρούμεν με χαράν τζαι με πολύν καμάριν.

Δώστε, λοιπόν, το μήνυμαν να πάει ως τα πέρα,
να το θυμούμαστεν τζι εμείς, τζι οι άλλοι κάθε μέρα:

**«Ούλλοι μας να φυτεύκουμεν δεντρά πολλά καπάλιν
μα τζαι να τα προσέχουμεν σαν ναν δικόν μας μάλιν.»**



Τα πάρκα εν όαση χαράς

(Ιανουάριος 1996)

Γιορτή εν για την πόλη μας, σήμερα η ημέρα,
γιατί μιαν όαση χαράς, φυτεύουμε δωπέρα.
Τα πάρκα εν απαραίτητα μέσα στες γειτονιές μας,
κτήρια τζι αυτοκίνητα μολύνουν τες ζωές μας.

Τα πάρκα φέρνουν μας κοντά στο πράσινο, στη φύση,
θκιούν μας ποιότητα ζωής, τζαι για εμάς εν λύση.
Τη σκόνην καθαρίζουν την, φιλτράρουν τον αέραν,
στον ίσκιον τους καθούμαστε με ούλλην την παρέαν.

Τα δέντρα, οι θάμνοι, τα φυτά, μουσκομυρίζουν πάντα,
τον τόπον ομορφίζουν τον, ηχεί δική τους μπάντα,
με το κελάηδημα των πουλιών, το θρόισμαν των φύλλων,
το τρίξιμο που τα κλωνιά, τζαι τες φωνές των φίλων.

Μαζίν ενορχηστρώνονται τζαι έν' μια πανδαισία,
η μουσική που κάμνουσιν στες πόλης την ανίαν.
Γ' αυτόν τζι ο κάθε δήμαρχος τζι ο κάθε ένας δημότης,
τα πάρκα να τα προωθούν γιατί εν μιάλος δότης.

Δκιούν μας σίλια θκυό καλά, πράσινο τζι οξυγόνο,
οσσιάν τζαι όαση χαράς που θκιώχνει τζαι τον πόνον.
Τζαι μανιχά ζητούν νερό που 'μάς να μεν διψούσιν,
τζαι καθαρά να τά 'χουμεν εμάς πάντα καλούσιν.

Τι πιο ωραίο θέαμα νά 'σιεις στην γειτονιά σου,
που έναν πάρκο πράσινο να ρίχνεις τη μαθικιά σου.
Να ακούονται φωνές μωρών να παίζουν στην οσσιάν του,
τζαι στη δροσιά να κάθεσαι τζαι στην ανεμελιάν του.

Γ' αυτό τζαι σήμερα εν γιορτή της πόλης μας μεγάλη,
που νέον πάρκο κτίζουμεν τζαι ένει χαρά μεγάλη.
Θα πρασινίσει η γειτονιά, τζαι θα μουσκομυρίζει,
τζαι τα καλά που είπαμεν εμάς έννα χαρίζει.



Το ανάγιωμα του δέντρου

(Ιανουάριος 1997)

Ήρτασιν πάλιν οι βροσιές τζαι μέσα στον Γεννάρη,
την τσάππαν πιάννουνσιν πολλοί, τον κούσπον τζαι το φκυάριν.

Ακούεις ούλλοι κάμνουνσιν παντού δεντροφυτέψεις,
στους δρόμους τζαι στα πάρκα μας, τζαι όπου αλλού τους πέψεις

Σχολεία μα τζαι άτομα αλλά τζαι σωματεία,
φυτεύκουν τζαι ποζάρουνσιν για την εφημερίδα.

Όπου περνάς, θωρείς μιτσιά δεντρούθκια φυτεμένα,
τζαι σκέφτεσαι πον'να γενούν δεντρά γεροδεμμένα.

Μα κάτι εν πάει καλά, τζαι πρέπει να το δούμεν
τζαι να το βάλουμεν στο νουν, καλά να το σκεφτούμεν.

Άμα γεννήσεις το μωρόν πρέπει να το ταΐξεις
τζι ώσπου καλά ν'αναγιωθεί πρέπει να το φροντίζεις.

Εν ιμπορεί που μόνον του το γάλαν του να κάμει,
τζι αν το αφήσεις νηστικόν σίουρα έννα πεθάνει.

Έτσι τζαι τα δεντρούθκια μας, σγίαν τα μωρά ζητούσιν,
φροντίδαν θέλουν τζαι νερόν καλά να στηρικτούσιν.

Να φκάλουν ρίζες δυνατές, βαθκιά να τα ριζώσουν,
για να γενούν δεντρά γερά τζαι πράσινον να δώσουν.

Εμείς όμως χαρκούμασταν πως άμαν φυτευτούσιν,
ετέλειωσεν το χρέος μας, ποζάβλιν ας γενούσιν.

Πάλε εν νάρτουν οι βροσιές, τον άλλον τον Γεννάρην,
τζαι πάλε έννα φυτέψουμεν δεντρούθκια με καμάριν.

Τζι αν εξεράναν πέρυσι, τζι αν ιξεράνουν φέτος,
πάλ'έννα τα φυτέψουμεν ξανά το νέον έτος.

Έννεν καλοί λοαρκασμοί, τούτοι όμως λαλώ σας,
γιατί πολλά φυτεύκουμεν, μα πόσα εμεγαλώσαν;

Γρειάζουνται βοήθειαν, φροντίδαν τζαι αγάπη,
Τζι ο κάθε ένας που εμάς τωρά ας κάμει κάτι.

Αν ούλλοι καταλάβουμεν πόσον μας βοηθούσιν,
τζαι πόσα καλά στον τόπο μας τα δέντρα μας διούσιν,
έννα τα αναγιώσουμεν τούντα δεντρούθκια φέτος
τζαι να τα πολλνίσκουμεν με κάθε νέον έτος.



Τραχεία Πεύκη

Τα λόγια να γινούσιν πράξη

(Ιανουάριος 1998)

Έχουμε πρόβλημα πολύ στον τόπο μας τζαι φέτος,
που το νερόν ελλίανεν τζι άλλον το νέον έτος.
Γιατί να κόφτει τον Θεόν; Γιατί να πέψει τζι άλλον;
Αφού εμάς εν μας κουνιεί, ούτε κανέναν άλλον;

Πέρσι πάλε 'λαλούσαμεν ίνταλοης να θκιαβούμεν,
τζαι πως θα προσπαθούσαμεν να μεν το σπαταλούμεν.
Ομως στα λόγια εμείναμεν τζαι δεν εγίναν πράξη,
τζι οι φράκτες εξεράνασιν, δεν έμεινε μια στάξη.

Έχουμεν ούλλοι έναν κακό μέσα σε τούντον τόπον,
Παρόλα τα πολλά καλά, τζαι τον καλό μας τρόπον.
Αν δεν μας έβρει το κακόν, τζι αν δεν κακοπερνούμεν,
μέτρα ποττέ εν λαμβάνουμεν για να προφυλακτούμεν.

Όσον τζι αν μας το δείγνουσιν, όποιος τζι αν το ξηγήσει,
εμείς εν το πιστεύουμεν ώσπου να μας φατσίσει.
Ίντα που περιμένουμεν; Ίντα που καρτερούμεν;
Ούλλα να τα ξεράνουμεν, τζι ούλλοι μας να διψούμεν;

Αν δούμε τα ναρκωτικά, το AIDS, το τσιάρον,
τωρά εκαταλάβαμεν πως το κακόν εν μιάλον.
Τζαι πάλε εν πιστεύουμεν πως δάκρυα του πόνου,
στο σπίτι μας εμάς θα μπουν, μα σ' τζείνο του γειτόνου.

Εν το καταλαβαίνουμε πως δίπλ' απλώνει σιέριν,
τζαι στήννει μας ο κίνδυνος στην πόρτα μας καρτέριν.
Αφήνουμεν να πολεμούν, οι λλίοι μες τον τόπον,
Τζι εμείς θωρούμεν που μακρά, δίχα καθόλου κόπον.

Αν ούλλοι μας εν βάλουμε τα πράματα σε τάξη,
τα λόγια μας να γίνουσιν, τωρά, ευτύς μια πράξη,
έννα το μετανώσουμεν, μα εννάν αργά λαλώ σας,
τζι έννα θωρούμεν το νερόν ζωγραφιστόν χαρώ σας.

Έννα ερημώσει το νησί, τα δάση έννα ξεράνουν,
τζι οι κάμποι, τα περβόλια μας, τ'αμπέλια έννα μαράνουν.
Τζι εμείς έννα μαλλώνουμεν, ο ένας με τον άλλον,
θα ρίγνει τα φταιξίματα ο ένας πάσ' τον άλλον.

Όποιον τζι αν αρωτήσουμεν, να δείτε ένν' απαντήσει
πως το νερόν εν γίνεται άλλον να σπαταλήσει.
Μα ύστερις που θκυό λεπτά, πάλε έννα το ξιάσει,
τζι έννα πιτά με λάστιχο νερό όπου τζι αν φτάσει.

«Εν πειράζει», σκεφτούμαστε, «ίσια τωρά έννα λείψει;
πως εννά πλύνω σιονωτά, ίσια έννα μεν κανίσει;»
Εν το καταλαβαίνουμε πως τα δεντρά διψούσιν,
τζι αν δεν προσέξουμεν εμείς, ούλλα έννα χαθούσιν;

Έστω τζαι τούτην τη στιγμήν, αν ούλλοι ενωθούμεν,
τζαι κάμουμεν προσπάθεια να μεν το σπαταλούμε,
μπορεί να το προλάβουμεν τούντο κακό πον' νάρτει,
τζαι να γλιτώσουν τα δεντρά τζι η πράσινη η πλάση.

Πρέπει αμέσως ούλλοι μας, ούλλες της Κύπρου οι τάξεις,
προσπάθεια να κάμουμεν: Τα λόγια να γινούσιν πράξη.

Η Παραντζιελιά

(Ιανουάριος 1999)

Έλα, κορού μου, να σου πω λλίο να σου συντύχω
πριχού να έρτει η ώρα μου, τζι ύστερις ν' αποτύχω.

Δως μου, στετέ μου, θκυό λεπτά, τα δέντρα να ποτίσω,
τζαι το τζυπαρισσουόδι μου λλίο να το δροσίσω.

Που να 'σεις τες ευκούλλες μου, κορούα μου, να ζήσεις,
παιδικιά τζι αγγόνια να χαρείς, πολλά να ευτυσιήσεις.



Για τες εφτζιές σου ευκαριστώ, στετέ μου, που μου βάλλεις,
μα πάνω σ' άνεμο γιατί; Ίντα 'καμα τζι εχάρεις;

Κέδρος

Τζείνος ο πεύκος πον' ποτζει μες τη γωνιάν του κήπου,
ξέρεις ποιος τον εφύτεψεν; Ίντα αιώνας ήτουν;
Τότε που 'μουν εφτά γρονών, τζαι πάλε ήτουν θηρίον,
είπεν μου ο προπάππος μου: «Ο πεύκος εν μνημείον.»
Έβαλεν τον ο πάππος του, ο τζύρης του τζυρού του,
τζαι γράφουνται οκτώ γενιές στο πάχος του κορμού του.
Ανάγιωσε μας ούλλους μας, παππούες τζαι αγγόνια,
τζαι κλαίει η ψυσιή μου άμα θωρώ τον κόσμο τούντα γρόνια.

Πατί, στετέ μου, ίντα 'σεις τζαι κλαίει η ψυσιή σου;
Πε μου να δω, ίντα 'παθες τζαι τρέμει η φωνή σου;

Όπου δικλίσω, κόρη μου, τα μάθκια μου δακρύζουν,
γιατί θωρώ τους άσκεφτους τα δέντρα ν'αφανίζουν.
Κόφκουν τα, κατακρούζουν τα, κατάφτις για που λάθος,
Πρόοδον ονομάζουν την, τζαι την βουρούν με πάθος.

Στετέ μου, ξέρω τα τζι εγιώ, ακούω τα τζαι θωρώ τα,
τζαι τα δεντρά που λείφκουσιν κλαίω τα τζαι θρηνώ τα.
Τζείντα δεντρά της Τζύπρου μας, τα ενδημικά στα δάση,
που 'ρκουνται οι ξένοι να τα δουν τζι εμείς με κρύο με βράση,
μοναδικά στο είδος τους, πάσιν ν'αφανιστούσιν
που την αδιαφορία μας, ό,τι τζι αν μας λαλούσιν.
Τα κέδρα πον' μοναδικά μέσα στο Δάσος Πάφου,
ένει προστατευόμενα. Πρέπει ούλλοι να το μάθουν.
Μα πέ μου για εσύ, στετέ, ίντα θελες που μένα
τζι εφώναξες μου γλήορα νάρτω κοντά σε σένα;

Έθελα μιαν παραντζιελιάν, κόρη μου, να σου δώσω,
τούτον τον πεύκον της αυλής έθελα γιώ να σώσω.
Μά έκατσεν η καρτούλλα μου στον τόπο της τζι εχάρη
που είδα πώς ισκέφτεσαι, τζι ακούω με καμάρι.
Αν ούλλοι εσκεφτούμασταν έτσι μες τούντον τόπον,
ήτουν να εν παράδεισος δίχα καθόλου κόπον.

Στετέ μου, μείνε ήσυχη. Τίποτε μεν φοάσαι.
Για τα δεντρά του κήπου μας τίποτε μεν λυπάσαι.

Ξέρω το τζι αγνωρίζω το, που σένα εν φοούμαι.
Μ'άμα δικλίσω στο βουνόν έννα φυρτώ χαρκούμαι.
Έτουν σιλιάες τα δεντρά, που πάν'ως κάτω δάση
τζαι χόρτανε το μάτι σου τη πράσινην την πλάση.
Δίκλα τωρά, ποσιέπασε, μετράς τα έναν-έναν,
με του σιερκού τα δάκτυλα, τζι αν περισσεύκει έναν.

Πε μου την, την παραντζιελιά να την αποστηθίσω,
να την λαλώ τζι εγιώ παντού τον κόσμον να τον πείσω.

Τούντα δεντρά που στέκουνται τόσες δεκάδες γρόνια,
γλέπετε σαν τα μάθκια σας τζαι δώστε τα στ'αγγόνια.
Ένει μνημεία ζωντανά, σημάθκια τούντου τόπου,
δείγνουσιν τζαι την ομορφκιάν τζαι την καρκιάν τ'αδρώπου.
Να δώσετε στ'αγγόνια σας κληρονομιάν τα δάση,
το 3000 (τρεις σιλιάες) άμαν μπει ναν' πράσινη η πλάση.

Στετέ μου, μιαν υπόσχεσην δώρον έννα σου κάμω,
τούντην γρουσή παραντζιελιάν τραούδιν έννα φκάλω.
Να τραουδούν γέροι τζαι νιοί, παππούες τζαι αγγόνια,
τζι ο τόπος μας ναν' πράσινος για εκατοντάδες γρόνια.



Μαύρη Πεύκη

Η Κληρονομιά

(Ιανουάριος 2000)

Ούλλοι εκαρτερούσαμεν να μπει το θκυό σιλιάες (2000),
τζαι ετοιμάζαμεν γιορτές παντού πολλές τζαι μιάλες.
Αντα τζι ακούστηκεν το ΜΠΙΑΜ στες 12 η ώρα,
εππέφταν που τον ουρανόν αστέρκα σαν την μπόρα.

Πολύγρωμα τζι αστραφτερά, μιτσιές στραπές τζαι μιάλες,
τζι'ο κόσμος ούλλος άλλασσε φιλιά, εφτζιές τζι αγκάλες.
Νέος αιώνας έμπηκεν τζαι νέα χιλιετία,
μα'να μας καταγώννουσιν με βάσιμην αιτία.

Χαρκούμαστεν εφέραμεν δώρα πολλά μαζί μας,
μα κάμνουν μανιχά ζημιάν στην όμορφη την γήν μας.
Πολέμους τζαι καταστροφές σ'ούλλης της γης το πλάτος,
τζι ο αέρας π'αναπνέουμεν μόλυσσιν εν γεμάτος.

Καπνούς τζαι καυσαέρια, τζαι δάση πον' κρουσμένα,
ή που τα κατακόψαμεν, τζαι 'γίναν τσιμεντένα.
Πολλές επαραδόσαμεν τζαι μιάλες εφευρέσεις,
που άμαν τες δουν τ'αγγόνια μας σίουρα έννα κλαίσιν.

Λιπάσματα τζαι χημικά παντού μες τους αγρούς μας,
για νά 'χουμεν ολόγρονα μίσιμου τους καρπούς μας.
Τομάτες τζαι λαχανικά σειμώναν, καλοτζαίριν
τζι ορμόνες να τα κάμνουσιν μιάλα με δίχα ταίριν.

Θκυο-τρεις σταξιές εν το νερόν που φέραμεν μαζίν μας,
τζαι τζείνον έσει χημικά που τράβησεν η γη μας.
Όμως ελπίδαν έχουμεν αν λλίον το σκεφτούμεν,
τζαι κάτω ξαναγράψουμεν τι τους κληροδοτούμεν.

Να πάμε πίσω στα παλιά, στη φύση, στα δεντρά μας,
ίσως τζαι ξαναφέρουμεν υγείαν στα παιθικά μας.
Αφού μας αποδείξασιν πως τούτα ούλλα εν λάθος,
μα ο ππαράς εγίνηκεν για ούλλους μιάλον πάθος.

Έντα να κάμουν τον ππαράν, αν που τον ήλιον κρούσουν,
δίχα δεντρά να σσιάζουσιν, δίχα νερόν να πιούσιν;
Γι' αυτόν την διαθήκην μας π'αφήκαμεν στ'αγγόνια,
ελάτε να την σβήσουμεν μες τούντα πρώτα γρόνια.

Το θκυό σιλιάες έμπηκεν, τζι εδώκαμεν τα πάθη,
τζι έννα τραβούν τ'αγγόνια μας που θαν δικά μας λάθη.
Βάρτε το ούλλοι μες τον νουν, να δώσουμεν στα νιάτα,
νερόν που να ναι καθαρόν μέσα σε κάθε στράτα.
Ελάτε να φυτέψουμεν φυτά, δεντρά τζαι θάμνους,
κάμνουν τον τόπον όμορφον τζαι πράσινους τους κάμπους.
Τζαι τον αέραν καθαρόν, γεμάτον οξυγόνον,
κληρονομιάν να σιαίρουνται, τζι όι να φέρνει πόνον.

Τα δάση της Τζύπρου μας

(Ιανουάριος 2001)

Τα δάση τα πανέμορφα της Τζύπρου μας καμάρι,
γλέπετε σγιαν τα μάθκια σας, φωθκιά να μεν τα πάρει.



Πλάτανος

Κλείω τα μάθκια τζαι θωρώ τζείν' το κακό το μιάλο,
που κρούζαν πέρσι τα βουνά που τες πλαγιές ως πάνω.
Τζι έννα μου φύει το μυαλό, χαρκούμαι έννα πελλάνω,
π'αδρώπου σιέρι τό'καμε... ζητώ να καταλάβω.

Ίνταλος καταδέχονται δίχα να το σκεφτούσιν,
τζαι σύρνουν τα ποτσίαρα όπου τζι αν ιβρεθούσιν;
Τα γρόνια που γρειάζονται για να γενεί ένα δάσος,
χαμένα πάσιν μονομιάς πο'ναν μοιραίο λάθος.

Γιατί μέσα στα σπίθκια τους χαμέ ποττέ εν τα σύρνουν,
αλλά μες τα ττεψάκια τους προσεκτικά τα σβήνουν;
Εν λυπηρό που εν νιώθουν τα δάση σαν δικά τους,
που τά'πεψεν ο Πλάστης μας με τα πολλά καλά τους.

Ποιον άλλον τέθοκοιον αγαθόν έπεψεν ο Θεός μας,
που μανιχά διά καλά τζαι θέλει το καλό μας;
Ο άδρωπος γρειάζεται εις τη ζωή να έσει
νερόν, αέρα τζαι φαϊν... δίχα τους εν αντέχει.

Αν έσεις δίπλα σου δεντρά πολλά τζαι τα προσέχεις,
ούλλα τα πιο πάνω καλά ολόγρονα θα έσεις.
Θα τρως φαϊ που τους καρπούς, θά'σεις τζαι οξυγόνον,
βροσιές που φέρνουνσι νερά... χαρκέστ'εν τούτα μόνον;

Μες τον σιειμώνα βράζουν μας στην τσιμινιάν τα ξύλα,
τζαι το κατακαλότζαιρο οσσιάν διούν τα φύλλα.
Κτίζουμε πράματα πολλά αν έχουμε ξυλείαν,
έπιπλα, σπίθκια ένα σωρόν, μεγάλην ποικιλίαν.

Σκεφτείτε τώρα, πέτε μου, ποιον αγαθόν στη γη μας,
ούλλην του την ψυσιή διά για την καλοζωή μας;
Δίχα πολλά να μας ζητά, θικιά μας τζαι τη ζωή του,
παρακαλά μας μανιχά ν'ακούμεν τη φωνή του.

Παρακαλά μας νά'χουμεν τον νου μας νύχταν-μέραν,
φωθκιές να μεν ανάφτουμε με δυνατόν αέραν.
Μια σπίθα ένει αρκετή να κρούσει ένα δάσος,
τζι ένα τσιάρον άσβηστον, μιάλο θα κάμει λάθος.

Εχάσαμεν τους θησαυρούς πού'χαμε στην Καντάραν,
ο Τούρκος τους εκούρσεψεν πού'ρτε σαν την κατάραν.
Τζαι καρτερούμεν ούλλοι μας να πάμε πάλε πίσω,
να ζωντανέψουν τα βουνά να ζωντανέψ' η νήσος.

Ομως εν κρίμα τζι άδικον που το δικό μας σιέρι,
να κρούζουσιν τα δάση μας που εν έχουσιν ταίρι.
Δίχα δεντρά έννα κρούσουμεν, τζαι ούλλοι έννα διψούμεν,
έννα γενούμεν έρημος τζι έννα καταστραφούμεν.

Τα δάση μας του Μασιαιρά, της Πάφου, του Τροόδους,
εν θησαυρός αμύθητος σγιαν το Σταυρό τ'Ομόδους.
Αφήστε τα να ζήσουσιν, δίχα να μας φοούνται,
τζαι όσοι εν πάνω στο νησί που τον Θεόν καλούνται:

Να γλέπουσιν, να σιέπουσιν τα δάση τούντου τόπου,
πον' δημιούργημα Θεού, μα χτήμα του αδρώπου,
που πρέπει να τα αγαπά, να τα προσέχει πάντα,
να ζήσουν να τα σιαίρουνται, γενιές σίίλιες σαράντα.



Κυπαρίσσι

Το Τζυπαρίσσι
Δέντρο της χρονιάς 2002
(Ιανουάριος 2002)

Δεντρό της φετινής γρονιάς ένει το Τζυπαρίσσι,
που υπάρχει μες τον τόπο μας π' ανατολήν ως δύσην.

Αειθαλές, μακρόβιον, ένει τζαι κωνοφόρον,
τζι οι ρίζες του καλύπτουσιν βαθκιά μεγάλο χώρον.
Έτσι στηρίζεται γερά στο χώμαν που φυτρώνει,
Τζι ολόισιον, αγέρωχον πολλά μέτρα ψηλώνει.

Ανέμους εν λοϊίζεται γι' αυτόν τζαι το φυτεύκουν,
γυρόν που τα περβόλια τους για να τα προστατεύκουν.
Εν δέντρον, όμως, δασικόν, στο Τρόοδος έννα τό 'βρεις
τζι αν δεν ήτουν τ' οδόφραγμαν ήτουν να καμαρώνεις.

Πάνω στον Πενταδάκτυλον, κοντά στο Αγριδάτζιν,
που εν το Τζυπαρισσόβουνον στην πιο ψηλήν του ράσιην,
γεμάτον με Τζυπάρισσους, δεκάμετρους λεβέντες,
που τους κουρσέψαν βάρβαροι δίχα πολλές κουβέντες.

Ένει που οικογένειαν με δώδεκα αδέρφκια,
τα τέσσερα τα βρίσκουμεν στις Τζύπρου τα λημέρκα.
Το πιο κοινόν τζαι ξακουστόν που εν για μας καμάριν,
ένει τ' οριζοντόκλαδον, γενναίο παλληκάριν.

Το ξύλον του Τζυπαρισσιού έσει τζι ονομασία,
γιατί εν το τρώει ο σκούλουκος ούτε τζι η υγρασία.
Λαλούν το αιωνόβιον τζαι κάμνουν το κατάρτια,
δοκούς πας τα πλοιάρια, έπιπλα τζαι αρμάρκα.

Αφού να καταλάβετε, στη Ρώμην άμαν πάτε,
πον' τ' Άη Πέτρου ο ναός αν θέλετε ρωτάτε,
τες πόρτες του αλλάξασιν μετά που σίιλια γρόνια,
μά' ταν τζυπαρισσόξυλον που άντεξεν τόσα σσιόνια.

Π' αυτόν τζι εμείς γιορτάζουμεν φέτος τζαι το τιμούμεν,
το Τζυπαρίσσιν δίκαια «λεβέντην» το λαλούμεν.



Λατζιά

Οι θησαυροί της Τζύπρου μας

(Ιανουάριος 2003)

Έθελα φέτος να σας πω λλλίο να σας θυμίσω,
πως η ιστορία μας μετρά σιλιάδες γρόνια πίσω.
Ο Όμηρος ονόμαζεν «Δασόεσσα» την Τζύπρον,
γιατ'ήτουν χωσμένη στα δεντρά, στα πένκα τζαι στον σκλήδρον.

Όπου τζι αν ετριγύριζες εθώρες ούλλον δέντρα,
Πλατάνους, Αντρουκλιές, Λατζιές, Τζυπάρισσους τζαι Κέδρα.
Τι Τριμιθικιές, τι Χαρουπιές, δεντρά πολλά τζαι θάμνους,
Σφένδαμνους, Δρύες μα τζαι Περνιές, Μέρικους μες τους κάμπους.

Τα γρόνια που τζυλήσασιν αλλάξαν την εικόναν,
οι αδρώποι αφανίσασιν θάμνους, δεντρά τζαι φκιόρα.
Εκόφκαν για καυσόξυλα τζαι άλλα για ξυλεία,
εκάμναν σπίθκια, έπιπλα, κάρβουνα τζι εργαλεία.

Τζι η Τζύπρος εστερήθηκεν το πράσινον, τα δάση,
Εμείναν μόνον μερικά, τζαι τρέμει μεν τα χάσει.
Ένει τα δάση Μασιαιρά, του Τροόδους τζαι της Πάφου,
τ'Ακάμα, Πενταδάκτυλου, πέτε τα να τα μάθουν.

Έχουν φυτά μα τζαι δεντρά που παν' ν'αφανιστούσιν,
τζι η Ευρώπη τα ανάλαβεν για να προστατευτούσιν.
Εν ένας μιάλος θησαυρός, τζαι πρέπει να σκεφτούμεν,
πως αν δεν τον προσέχουμεν εμείς έννα θρηνούμεν.

Μέσα στην Τζύπρον μανιχά βρίσκεις τα δίχα ταίρι,
όπου τζι αν πας να γυρευτείς, σ'όποια της γης τα μέρη.
Ξέρετε πως στα δάση μας υπάρχουν κάποια είδη,
που εν τα βρίσκεις πούποτε αλλού πασ' τον πλανήτη;

Τα ενδημικά στην Τζύπρο μας εν σίιλια οκτακόσια είδη,
τζαι τα εκατόν 'κοσιοκτώ μοναδικόν στολίδι.
Έρχονται οι ξένοι να τα δουν, να τα φωτογραφίσουν,
αφού αλλού εν θα τα βρουν για να τα μελετήσουν.

Τζι εμείς ούτε νοιαζούμαστεν, ούτε που το κουνιούμεν,
πετάσσουμεν ποτσίαρα δίχα να το σκεφτούμεν.
Τζαι κρούζουμεν τα δάση μας, τους θησαυρούς του τόπου,
που ένει δώρον του Θεού, μα χτήμαν του αδρώπου.

Π' αυτόν ελάτε, αδέρφκια μου, μαζίν να ενωθούμεν,
τούντους μεγάλους θησαυρούς εμείς να τους χαρούμεν.
Οι θησαυροί της Τζύπρου μας αξιαν έχουν μιάλην,
πρέπει να τους φυλάουμεν γιατί εν δικό μας μάλιν.



Δpus

Ο Δρυς
Δέντρο της χρονιάς 2004
(Ιανουάριος 2004)

Ξέρετε πως η Κύπρος μας, ήτουν παλιά γεμάτη,
Απ' άκρη σ' άκρη του νησιού, με βλάστηση τζαι δάση;
Π' αυτό στην αρχαιότητα τότε την εγνωρίζαν,
ωσγιάν το «Πράσινο Νησί», έτσι την εφημίζαν.

Στοιχείο δε σημαντικό της βλάστησης του τόπου,
ήτουν ο Δρυς, δεντρό γερό, σύντροφος του αδρώπου.
Ήτουν δεντρό πανάρχαιο μες τη μυθολογία,
στον Δίαν αφιέρωμαν, λαλεί η ιστορία.

Μες τους δρυμώνες βρίσκουνταν Αμαδρυάδες νύφες,
που γύριζαν αόρατες, τες μέρες τζαι τες νύχτες.
Τζι ο κάθε δρυς συμβόλιζε μια νύφη μες το δάσος,
τζι άμα ξεράνισκεν ο δρυς, έπαιρνε την στον τάφο.

Έσειε εξακόσια είδη δρυ, μέσα εις την γενιά του,
Μα μες την Κύπρο μανιχά, τρία εν της φαμελιάς του.
Εν η Περνιά, τζαι η Λατζιά, που βρίσκεις μες τα δάση,
τζι ο Δρυς χοντρός, πανύψηλος, πού'σειε μεγάλη κράση.

Το ξύλο του εν ανθεκτικό, τζι εύκολα το δουλεύεις,
βαπόρκα, σπίθκια τζι έπιπλα, τι δεν πελεκανεύκεις!
Κάμνει τζαι κάρβουνα καλά, βαρέλια για τζιελλάρκα,
στα μεταλλεία κάμνουν το, γιατί εν γερό, στυλλάρκα.

Λαλούν τον τζαι βαλανιθκιάν, που κάμνει βαλανίθκια,
τζαι δάση εσχημάτιζεν πυκνά, σωστά στολίθκια.
Μέσα στη φλούδαν του καρπού, έσειε τζαι μιάν ουσίαν,
«ταννίνη» που εν ιδανική, για τη βυρσοδεψίαν.

Στην Κύπρον οι δρύες σιεπάζασιν, βουνά τζαι πεδιάδες,
μες τες λαξιές τζαι στες πλαγιές ήτουν εκατοντάδες.
Σήμερα όμως δυστυχώς, επήαν, εχαθήκαν,
γιατί οι αδρώποι άσκεφτα, τα εκαταχραστήκαν.

Δρυόδαση στον τόπο μας πολλά λλία θωρούμεν,
στην Μαδαρήν, στην Παναγιάν, στο Σκούλλην συναντούμεν.
Πενήντα αιωνόβια έσειε δεντρά μεγάλα,
στη Λάνια, στα Λαγουδερά, στην Φοίτη, στον Ακάμα.

Της Φοίτης εν το πιο παλιό, ψηλόν είκοσι μέτρα,
πον' οχτακόσιων τι γρονών, τζαι γύρον εννιά μέτρα.
Η Ευρώπη προστατεύκει τους πάσ' τα χαρτιά με νόμους,
μα εν που το σιέρι μας εμάς, να πάν' στους απογόνους.

Πρέπει ούλλοι να προσέχουμε τους δρύες μες τα δάση,
για να τους βοηθήσουμεν, γρόνια πολλά να πάσιν.



Τρέμιθος

Ο Τρέμιθος
Δέντρο της χρονιάς 2005
(Ιανουάριος 2005)

Έθελα σήμερα να πω πριχού ν'αναχωρήσω,
κάτι που μου συνέβηκε να σας εξιστορήσω.
Στην Τίμην έχω μιαν γιαγιάν που κάθεσαι καρτέριν,
τζαι θέλει μας να μας θωρεί πρωί τζαι μεσημέριν.

Μα εμείς πού να να ποθκιάσουμεν; Βουρούμεν τη δουλειά μας,
Τζι ούτε τζαιρόν εν βρίσκουμε να δούμε τα δεντρά μας.
Κάθε φοράν που με θωρεί, λαλεί μου το με πόνον,
πως έναν-έναν λείφκουσιν, τζι ας ήτουν έναν τόνον.

Την περασμένην Τζεγκατζήν είπα να πάω κοντά της,
για να με δει τζαι να χαρεί, ν'ανοίξει η καρκιά της.

«Θέλω μια χάρη, κόρη μου, εγώ να σου ζητήσω,
μια τζι έσει ήλιο σήμερα, πάρ'με να περπατήσω.»

«Να πάεις πού θέλεις, γιαγιά, πε μου να σου τανήσω,
βάλε τη σιάρπα σου τζι εγώ την πόρτα πά' ν'ανοίξω.»

«Θέλω μες τα χωράφκια μας λλίους γυρούς να δώσω
τζι κάποιους φίλους μου παλιούς ξανά να ανταμώνω.»

Έμεινα 'γίω περίεργη ποιοι νά'τουν τούτ'οι φίλοι,
τζι άμαν εφτάσαμεν κοντά έφκαλεν το μαντήλι.
Εσκούπισεν τα δάκρυα τζαι είπε μου με ύφος:
«Θωρείς τούτον τον τρέμιθον, εν δέκα μέτρα ύψος.

Σε σας όμως στηρίζεται να πάει τζι άλλον πάνω,
αν δεν τον ξεριζώσετε να χτίσετε που πάνω.
Εγίώνι αναγιώθηκα που κάτω στον οσσιόν του,
έτρωα τα τριμιθκια του, είσιε με σαν μωρόν του.

Η μάνα μου τζι ο τζύρης μου εφκάλλασιν τζαι λάδι,
τζαι πίσσαν επαράγασιν παφίτιτζη με νάμιν.
Τζαι πάντα κάθε Σάββατον, ημέραν που φουρνίζαν,
εφκάλλαν τρεμιθόπιττες που εμουσκομυρίζαν.

Ο τρέμιθος, η τριμιθκιά τζαι η σσινιά εν αδέρφκια,
τζαι η ζωή τους κρέμμεται που τα δικά σας σιέρκα.
Βρίσκεις τα πάνω στα βουνά, σε δάση τζαι σε πάρκα
τζαι δίπλα εις τη θάλασσα θωρείς τζαι που τη βάρκα.

Μέσα εις τα χωράφκια μας έχουν τζι έναν ανήψι,
η πιστατζιά φυτεύκεται χαλεπιανά ν'ανοίξει.
Άμαν ανθίζει ο τρέμιθος εν μουσκομυρισμένος,
τζαι κότσινον έσει καρπόν, χαρκέσαι εν στολισμένος.»

Είδα τη λάμψη στη μαθκιά τζαι άπειρην αγάπην,
πού'σει η στετέ μου μέσα της για τούτα τα δεντρά της.
Τζαι τότε είπα μέσα μου πως έχω την ευθύνη,
ο τρέμιθος που αγαπά τζαμέ πάντα να μείνει.



Σκληδρος

Τα Δάση μας

(Ιανουάριος 2006)

Ανδριάνθης Ξενοφώντος

Σιγά-σιγά σιειμώνιασεν όπως τζαι κάθε γρόνο,
τζαι αθυμίζω σας τζι εγώ για ένα πράμα μόνο:
Ξέρετε πως τα δάση μας ένουν η αρκοντκιά μας
τζαι πρέπει να τα γλέπουμεν σαν νά'τουν τα παιθκιά μας;

Πρέπει να τα φροντίζουμε με προσοχή τζαι δέος,
μα τζαι να τα προσέχουμεν ένει δικό μας γρέος.
Μα ποιον κόφτει τζαι νοιάζεται τζαι ποιος τό'σκει στον νούν του,
που κρούζουν τα με τες φωθκίες για χάριν του κεφκιού τους.

Τζι ο ένας στον άλλον ρίφκει τα τζαι δεν το συλλοούνται,
ακούουν το στα ράδια τζαι κάμνουν πως λυπούνται.
Ένει μεγάλον έγκλημα έστω τζι αν δεν το θέλεις,
με την απροσεξία σου τόση ζημιά να φέρνεις.

Σάμπως τζαι τωρά ελλίανεν, τζαι δεν 'νεν σαν παλιά
που εκτάσεις δέντρα εκρούζασιν τζαι γίνουνταν ζαβλιά.
Μα πρέπει τέλεια να κοπεί τούντο κακό χαρώ σε
ούτε δεντρό να μεν χαθεί, Θεέ μου, παρακαλώ σε.

Μα έλα που μας βαρέθηκεν τζαι ο Θεός τωρά,
τζαι τιμωρίαν στέλλει μας φέτος μ' αναβροσιά;
Λαλεί σου άφηστους να δουν τα δέντρα να διψούσιν,
πέρκιμου καταλάβουσιν τζι έτσι σοβαρευτούσιν.

Μέσα στους φράκτες τα νερά εκατεβήκαν κάτω,
τζι αν πάει έτσι ο τζαιρός, θα πάσιν ως τον πάτο.
Πέρυσι τέθοκιαν εποχήν ήτουν καλά γεμάτοι,
μα φέτος ευκαιρώσασιν, Θεέ μου, κάμε κάτι!

Λυπήθου πρώτα τα δεντρά, μεν τα ξεράνεις φέτος,
τζαι ύστερις συχώρα μας τζαι στείλε μας το νέφος,
που θα μας δώσει τες βροσιές να πιούσιν τα δεντρά μας,
που δεν φταΐσιν σε τίποτε, τζι ένουν η αρκοντκιά μας.

Τόπος που δεν έσκει δεντρά, εν καταδικασμένος,
ανέμοι θα τον δέρνουν τζαι θαν' τζαι διψασμένος.
Τα δέντρα φέρνουν τες βροσιές, πλουτίζουν τα νερά μας,
για νά'χουμε να πίνουμε τζαι μεις τζαι τα παιθκιά μας.

Γ' αυτόν τζι αν τα προσέχουμεν έννα 'χουμε γυρώ μας,
έναν μεγάλο θησαυρό πού'πεψεν ο Θεός μας.
Που κάμνει κάμπους τζαι βουνά νά'ναι παραδεισένια,
που άμα κοντά τους βρίσκεσαι ξηάννεις κάθε έννοια.

Ελάτε να φυτέψουμε τζαι φέτη όσα μπορούμεν,
τζαι πέρκιμον ποδά τζαι δα ούλλοι σοβαρευτούμεν.
Γιατί ούλλοι μας το ξέρουμεν πως ένουν ευλογία,
τα δάση μας χαρίζουσιν μεγάλην ευτυχία.



Αντροκλιά

Η Αντρουκλιά Δέντρο της χρονιάς 2007

(Ιανουάριος 2007)

Η Αντρουκλιά εβρίσκεται μες τα δικά μας δάση,
παρόλο πό'σiei συγγενείς τζι αλλού μέσα στην πλάση.
Τα είδη της εν έντεκα τζαι έσειει στην Ευρώπη
τη δυτική τζαι νότια, της Μεσογείου τόποι.
Έσειει τζαι στην Αμερικήν τη βόρειαν αδέρφκια,
στο Μεξικό τζαι στα νησιά τ'Ατλαντικού ξαδέρφκια.
Στην Κύπρο μας τα είδη της, όποιος τζαι αν τα ψάχνει,
θα δώκει πάσ' την Κουμαρκάν τζαι πάνω στην Αδράχνη.
Θκυό εν τα είδη πό'χουμεν ιθαγενή του τόπου,
τζι ένουν στοιχείον βασικόν του κάθε οικοτόπου.

Το Τζυπαρίσσι, ο Αόρατος τζαι η Τραχεία Πεύκη,
εν τα δεντρά που η Αντρουκλιά πάει τζαι τα γυρεύκει.
Στα δάση τους ευδοκιμά, στο Τρόοδος, στον Ακάμα,
στο δάσος τζαι της Λεμεσού παντού πάσιν αντάμα.
Τζι αν πας που το οδόφραγμα, τζαι ρέξεις που την άλλη,
τζαι φκεις στον Πενταδάκτυλο τζαι δεις τζείνα τα κάλλη,
έννα 'βρεις κάτι Αντρουκλιές ψηλές ως 5 μέτρα,
που καρτερούν τον λυτρωμό, μαζίν τζι η κάθε πέτρα.
Όμως αν δεις τζαι τες πλαγιές πυριγενείς του τόπου,
έννα 'βρεις πάνω Αντρουκλιές που εν χαρά τ'αδρώπου.

Η Αντρουκλιά ήτουν γνωστή που τους αρχαίους γρόνους,
τζαι βρίσκεις την σε πάμπολλους της ιστορίας τόμους.
Βλαστά σαν θάμνος ή δεντρό, ανθίζει μες τον Μάρτη,
φαντάζει λευκοπράσινη τζι Απρίλιο τζαι Μάη.
Έσειει τζαι κότσινον φλοιόν που πέφτει, ξεφυλλίζει,
μες το κατακαλότζαιρο σε γκριζωπό γυρίζει.
Κάμνει καρπούς πον' κότσεινοι παντές τζι ένουν στολίθκια,
χαρκέσαι πως εφκήκασιν που μες τα παραμύθκια.
Ένει καρπός που τρώεται, γλυτζής με στυφή γεύση,
κάμνει λικέρ υπέροχον, το σάλιο σου να τρέξει.

Το ξύλο της το κότσεινο πό'σει όμορφην εικόνα,
κάμνει για μικροέπιπλα τζαι στύλλους τ'αμπελώνα.
Για τούτα ούλλα τα καλά η Αντρουκλιά που έσειει,
μες τα προστατευόμενα βαστά σπουδαία θέση.
Τζι έχουμεν ο καθένας μας καθήκον στούντον τόπον,
τα δέντρα να προσέχουμεν, γιατί θέλουσιν κόπον.
Ιδίως φέτει πον'έσειει νερόν ούτε σταγόναν,
κάμνουν τα δάση για εμάς τεράστιον αγώνα,
να κρατηθούν εις την ζωήν ώσπου ο Θεός να βρέξει,
τζαι μια καλλύτερη γροινιά για λλόου μας να φέξει.

Η Τερατσιά Δέντρο της χρονιάς 2008

(Ιανουάριος 2008)

Φέτος γιορτάζει η Τερατσιά, δεντρό που τόσα γρόνια
εφρόντιζε τον τόπο μας σε καύσωνες τζαι σιόνια.
Εν το δεντρόν που επέζησεν τα γρόνια των παγετώνων,
τζαι θκιούσε εις την Κύπρο μας γρουσάφιν με τον τόνον.
Π' αυτόν τζαι ονομάζαν το μαύρο γρυσό της Κύπρου,
γιατί το δέντρο τζαι ο καρπός πλούτος μεγάλος ήτουν.



Χαρουπιά

Εφάνηκεν στον τόπο μας πριν θκυο σιλιάες γρόνια,
τζι οι Απόστολοι σαν γύριζαν σε πόλεις τζαι αλώνια,
τζαι 'δίδασκαν για τον Χριστό τζαι τη χριστιανοσύνη
με τα τεράτσια 'τρέφουνταν τζι έσπερναν καλοσύνη.

Ένει δεντρόν αιθαλές, ψηλό, πυκνό, φυλλώδες.
Βρίσκεις το τζαι σε έδαφος τζαι ορεινό τζι αμμώδες.
Ακάμα τζαι Επισκοπήν, Λεύκαρα τζαι στα δάση,
Καλαβασού, Σταυροβουνιού, πιο πέρα ακόμα πάσιν.
Φτάνουν στον Πενταδάκτυλο τζαι εις την Καρπασίαν,
τζαι ζιούν ζωήν ολιγαρκήν, ζιουν μια ζωήν οσίαν.

Πέτε μου αν έσει άλλο δεντρό που θκιά μας ό,τι έσει,
δίχα να θέλει αντάλλαγμα έστω τζαι αν δεν βρέσει.
Ξέρετε ο καρπός της τερατσιάς έσει πολλά να δώσει
κάμνει τζαι για κατασκευές τζαι κάμνει τζαι για βρώση.

Τεράτσι, τερατσόμελο, παστέλι όπου έβρεις φάτα,
κάμνουν τζαι τερατσάλευρο που κάμνει σιοκολάτα.
Τζαι την ψισιά του τερατσιού ακόμα την κρατούσιν
τροφές για ζώα τζαι φάρμακα κάμνουν τζαι πουλούσιν.

Ούτε τζαι οι κοκκόνες τους ποττέ έννα πετακτούσιν.
Βαφές για ρούχα κάμνουν τζαι γόμα που κολλούσιν,
γερά τα αλεξιπτωτα π'αρπάσσουν τζαι πηδούσιν,
πέφτουν που πάνω τζει ψηλά τζαι δεν ιξικολλούσιν.

Τζι οι έμποροι εξύγιζαν χρυσάφι με κοκκόνες,
γιατί εν ούλλες ίδιες σ'ούλλες της γης τες χώρες.
Της κάθε μιας το βάρος της εν ίσια με το καράτιν,
τζαι ζύγιζαν μ'ακρίβεια κάθε χρυσό κομμάτιν.

Τα φύλλα, ο φλοιός τζαι ο καρπός πον' άουρος ακόμα,
αλέθαν τα τζαι κάμνασιν βαφές που βάλλαν γρώμα,
σε ρούχα μα τζαι σε πανιά που βάλλασιν στα πλοία,
τζαι τον κορμό εκάμναν τον κάρβουνα τζαι ξυλεία.

Τίποτε εν πετάσσεται γι' αυτόν τζαι εν τέθκοιος πλούτος.
Μα εσκεφτήκαμε ποττέ τι θησαυρός εν τούτος;
Τζιαμέ που μας εδώριζεν χρυσάφιν με τον τόνον,
εβρέθηκε σ' αφανισμό μέσα σε τούντον τόπον.

Κόψε, κατάκοψε παντού εμείναν κάτι λλίες,
τζι αν δεν φωνάξουμεν μαζί τζαι κάμουμεν πορείες,
την Τερατσιά θα βρίσκουσιν μόνο στες ιστορίες,
τζαι δίκαια θε να λαλούν για μας κατηγορίες.

Φέτος γιορτάζει η Τερατσιά εμάς για να ξυπνήσει,
ούλλους μας πάνω στο νησί π' ανατολήν ως δύση.
Εν πρέπει να αφήσουμε την Τερατσιάν να σβήσει,
τον κάθε άσκεφτο στη γην, τούτην να αφανίσει.

Π' αυτόν ενώστε τες φωνές σε ούλλους να το πούμεν,
πως το τεράτσι εν χρυσός, πρέπει να το φρουρούμεν.
Πρέπει να μεν τ'αφήσουμε τζαι να μανικοθούμεν
γιατί αλλιώς στο ίντερνετ μόνο θα την θωρούμεν.

Ο Αόρατος Δέντρο της χρονιάς 2009

(Ιανουάριος 2009)

Εχτές σαν εσυγύριζα μέσα στην αποθήκη,
ήβρα μεγάλον θησαυρόν, σε μιαν μεγάλην θήκη.
Φωτογραφίες που παλιά, με φίλες μες τα δάση,
όπου κατασκηνώναμεν ούλλον χαράν τζαι δράσην.
Έτην σκηνήν που μείνισκα μες το πυκνόν το δάσος,
εν είσιεν τίποτε στραβόν, εν είσιεν μήτε λάθος.
Τότε ήτουν που άρκεψα τα δέντρα να λατρεύκω,
θωρώντας τα να σιαίρουμει τζαι να τα προστατεύκω.



Αόρατος ο φοινικικός

Θυμούμαι όμως ως τωρά που 'μίλαν η Αρχηγός μας,
τζι εξήγαν μας για τα δεντρά που 'τουν τζιαμέ γυρώ μας.
Τζι ελάλεν πως αν δεν μάθουμε για τα δεντρά του τόπου,
τζαι μείνουμεν στην άγνοιαν, πον' χούιν του αδρώπου,
γλήγορα έννα ξιλειφτούν τζαι να χαθούν τα δάση,
τζι έννα 'ρτουν να μας έβρουσιν πολλά τζαι μιάλα πάθη.

Π' αυτόν σαν εμεγάλωσα, άρχισα 'γίω να γράφω,
τες Οδηγούς για τα δεντρά με στίχους να τες μάθω.
Κάθε βολάν πον' η γιορτή του δέντρου τον Γεννάρην,
τιμώ το δέντρο της γρονιας, τζαι στέλλω σας χαπάριν.
Φέτος, λοιπόν, έννα σας πω για 'ναν μεγάλον θάμνο,
ψηλόν, πυκνόν σαν το δεντρόν, ως δέκα μέτρα πάω.
Εν κωνοφόρον, καρπερόν, μοιάζει με Τζυπαρίσιν,
με άρωμαν υπέροχον, τζαι με μεγάλη χρήση.

Τέσσερα αδέρφκια εν ούλλα τους, Juniperus το γένος,
Τζυπαρισσίδες ξέρουν τες, σαν όρος έννεν ξένος.
Η Άρκευθος η οξύκεδρος, τζαι η Δυσοσμοτάτη,
που Τζυπαρίσι ξέρουν την του Τροόδους, αν ρωτάτε.
Η τρίτη εν' η Φοινικική Άρκευθος που φωνάζουν,
οι πιο πολλοί Αόρατον, έτσι την ονομάζουν.
Τζι η τέταρτη εν η ψηλή Άρκευθος που λαλούν την,
τζι Αόρατον της Μαδαρής, λεν την τζαι τραουδούν την.

Την Άρκευθο τη Φοινικική τιμούμεν τούντο έτος,
ένει, λοιπόν, ο Αόρατος, γιορτάρης μας για φέτος.
Βρίσκεις τον σε υψόμετρο ως τα εξακόσια μέτρα,
Ακάμα τζαι Επισκοπή, τζαι στου Ρωμιού την Πέτρα.
Πισσούρι, Ζύγι, Μαζωτό, στις Πύλας τ' ακρωτήριν,
στο Κάβο Γκρέκο βρίσκεις τον, ως τζαι στον Κορματζίτην.
Στον Αη Γρόση στον βορράν, τζαι πέρα στο Καρπάσιν,
βαστούν τα οι Τούρτζιοι τζι έχουμεν μιάλον εμείς μαράζιν.

Ανθίζει Φεβρουάριον, ως τον Απρίλην φκάλλει
άνθη μικρά μονογενή που θκιούν του τόσα κάλλη.
Μα εν την επόμενη γρονιαν πον' να καρποφορήσει,
τζαι να ωριμάζει ο καρπός φθινόπωρο θ' αρχίσει.
Το ξύλον του εν εύοσμο, πολλά σκληρό τζι αντέχει,
εν το τρυπούν τα έντομα, παρόμοιον εν έσει.
Αφού κομμάθκια βάλλασιν παλιά μέσα στ' αρμάρκα,
τζαι εμυρίζαν όμορφα παντές τζι ήσουν σε πάρκα.

Εθκιώχναν τζαι τα έντομα, έτσι εν επειράζαν
τα ρούχα που στ' αρμάρκα τους οι αδρώποι τα κρεμάζαν.
Παλιά εκάμναν στοιασιές σπιθκιών τζαι αλακάθκια,
τζαι φράκτες για περίφραξη, καλύβες τζαι παλάθκια.
Ένει φυτόν ολιγαρκές, δίχα νερόν αντέχει,
μα ύστερις που πυρκαγιάν, ζωήν άλλην εν έσει.

Η Ευρώπη υιοθέτησε τα δάση του της Κύπρου,
για να προστατευτεί καλά ο θάμνος τούντου τύπου.
Χαρκέστε όμως εν αρκετόν το γράμμα τούντου νόμου;

Π' αυτόν τζαι μεις ακλόνητοι φρουροί ας ισταθούμεν,
τα δάση μας παντοτινά να τα περιφρουρούμεν.

Η Μοσφιλιιά Δέντρο της χρονιάς 2010

(Ιανουάριος 2010)

Καλή σας μέρα, φίλοι μου, καλή γρονιά, γεμάτη,
με υγείαν, αγάπην τζαι χαράν, να νιώθετε χορτάτοι.
Εμέ λαλούν με μοσφιλιάν, θάμνος είμαι τζαι δέντρον.
Παλιά εβρίσκουμουν παντού, παράλια τζαι κέντρον.

Τωρά όμως εμείναμεν πολλά λλίες στον τόπο,
γιατί λύσην εθκιούσαμε καλή στον ξυλοκόπο.
Οι Εγγλέζοι εγοράζαν μας για ξύλον εις τα τζάκια
τζι εκτίζαν τζαι τα σπίθκια τους μιτσιά, μα τζαι παλάθκια.



Μοσφιλιιά

Υστερις άρκεψε γοργά η ανάπτυξη στον τόπον,
τζαι δίχα πολλά να το σκεφτούν νομίζαν ήβραν τρόπον:
Να κόψκουν ούλλα τα δεντρά, να κτίζουσιν καπάλιν
μα τζαι με την αμέλειαν εκάμναν μας ποζάβλιν.

Εγώ βλαστώ στες άκριες των δρόμων, τζαι στους κάμπους.
Πάνω εις τες βουνοπλαγιές βράχους έχω για πάγκους.
Μέχρι τζαι σε υψόμετρον σίλια οκτακόσια μέτρα
φτάνει η χάρη μου τζαι ζiei, σε χώμαν τζαι σε πέτρα.

Φέτος γιορτάζω τζι εύκουμαι ο κόσμος να ακούσει,
τα λόγια που εις τες γιορτές για μένα θα λαλούσιν.
Μπορεί έτσι να καταλάβουσιν, τζαι σ' άλλους να το πούσιν
πως πρέπει να με σέβονται τζαι να με αγαπούσιν.

Γιατί τζι εγιώ απόλυτα τον κόσμον αγαπώ τον,
νοιάζουμαι τον τζι απλόσιερα τον πλούτο μου διώ του.
Σκιάν, ανθούς μα τζαι καρπόν, τζαι ξύλον παινεμένο,
μα θέλω τζι εγιώ αντάλλαγμα, αγάπη περιμένω.

Είμαι φυτόν ολιγαρκές, όμορφον σαν ανθίζω,
που Μάρτην ως τον Μάιον πάντα μουσκομυρίζω.
Τα άνθη μου εν φάρμακον, τονώνουν την καρδίαν,
τα νεύρα κατευνάζουσιν, μά'χουν τζι άλλην αξίαν.

Για την αρρώστιαν που χτυπά τους ηλικωμένους,
τζαι κάμνει τους να τριγυρνούν έξω σαν τους χαμένους,
το τσιάι μου τους βοηθά νωρίς να την προλάβουν,
την αρτηριοσκλήρωση βοηθά να αποβάλουν.

Σαν έρτει το φθινόπωρον το φρούτο μου ωριμάζει,
νόστιμον σαν το τρώεις ωμόν, ψήνεις το τζαι στο κάζι.
Κάμνει λαδάππιν εύγευστον, ωραίαν μαρμελάδαν
που έτσι μόνον ψήνουν την σε Κύπρον τζαι Ελλάδαν.

Θκιούμεν όμως τζαι χαράν σε πάμπολλους αδρώπους,
που σαν δεν πιάσουν θήραμαν, μετά που τόσους κόπους,
αφήνουμεν απλώσιερα τη βούρκα να γεμώσουν,
καρπούς να πάρουν έσσω τους, καλλύτερα να νιώσουν.

Πολλές φορές γινούμαστεν γι' άλλα δεντρά το μπόλιν,
της αππιθιάς, πομηλιθιάς τζι άλλων που τούντο σόιν.
Θκιούμε φαϊν εξαίρετον στην άγρια πανίδα,
τρώσιν λαοί τζαι αγρινά τζι η φρουτονυχτερίδα.

Γι' αυτό τζαι φέτη ένωσα ανάγκη να μιλήσω,
μεγάλη χάρη που εσάς σήμερις να ζητήσω.
Κρατάτε εις το σιέρι σας οχτρούς για μας μεγάλους
που εξαρτούνται που εσάς τζαι όι που τους άλλους.

Ποτσίαρα τζαι κάρβουνα που έννεν καλά σβησμένα,
σβανάες που κόφκουν τα δεντρά, τζαι σχέδια φκαρμένα,
που αν δεν τα χειρίζεστε σοφά, εμάς να μεν πειράζουν,
έννα χαθούμεν που τη γην, εν σάμπως να μας σφάζουν.

Μπορεί να μεν σας φαίνεται μεγάλος ο χαμός μας,
όμως εσείς θα φταίετε για τον αφανισμό μας.
Τζαι τότε οι απογόνοι σας αντί να σας θυμούνται,
έννα λαλούν «ας όψουνται» τζαι έννα σας καταρκούνται.

Τζαι για να κλείσω πιο καλά τζαι πιο ελπιδοφόρα,
θέλω να πω σε ούλλους σας: «Πάρτε μεγάλη φόρα».
Ξέρω πως αν το βάλετε καλά μες το μυαλό σας,
τούντο κακό θ'αντιστραφεί, τζαι θαν' για το καλό σας.
Τζι ούλλοι θα είμαστε καλά, ζώα, δεντρά, αδρώποι,
τζαι ο Θεός θε να λαλεί: «Αξίζασιν οι κόποι!»



Δάφνη

Η Δάφνη Δέντρο της χρονιάς 2011

(Ιανουάριος 2011)

Η Δάφνη, μια νύφη των δασών, όμορφη, πανωραία,
που 'σιε για τζύρη τον Πηνειό μα τζαι την Γην μητέρα,
εν έναν δέντρον ένδοξο που το φορούν κορώνα,
ήρωες μα τζαι αθλητές άμα νικούν σε αγώνα.

Ο Απόλλωνας μαγεύτηκεν απού την ομορφκιάν της,
τζαι πίσω της εβούρησεν να μπει στην αγκαλιάν της.
Μα η Δάφνη παρακάλεσεν τον Δίαν να την σώσει,
τζαι την εμεταμόρφωσεν πριχού να την εξώσει,
σ'έναν δεντρόν ολάθιστον, πού 'κοψε το κλωνί του,
τζι εφόρησεν το ο Απόλλωνας πάνω στην τζιεφαλήν του.
Τζαι όταν τον δράκο νίκησε τζαι στους Δελφούς εστράφην,
στεφανωμένος έφτασεν με δάφνινο στεφάνιν.
Που τότε Ρωμαίοι τζι Έλληνες τιμούν τους ήρωές τους,
μόνον με δάφνινα κλωνιά στέφουν τους νικητές τους.

Έτσι που τότες ιερόν φυτόν το θεωρούσαν,
καθαρτικόν τζαι μαντικόν επίσης το θωρούσαν.
Ως τζι η Πυθία εμάσαν το πάντα για να μαντέψει,
να πει τες προφητείες της τζι ο κόσμος να πιστέψει.

Έτσι λαλούσιν έγινεν εις την μυθολογίαν,
μα θικιούμεν ως τα σήμερα την ίδιαν σημασίαν.
Τζι έχουμε μες τα σπίθκια μας κλωνιά τζαι φύλλα δάφνης,
δεντρά τζαι θάμνους στα βουνά, τζι όπου αλλού την ψάχνεις.

Αειθαλές φυτόν που οι καρποί έχουσιν σκούρο γρώμα,
με άνθη σκληρά μακρόστενα τζαι φύλλα άλλο γρώμα.
Πράσινο για τζιτρινωπό, σκληρό τζαι δερματώδες,
στολίζει κήπους τζαι αυλές, πάρκα μα τζαι ανθώνες.
Αντέχει πυράν μα τζαι σιονιάν, αλμύραν τζι ανομβρίαν,
έτσι βλαστά τζαι στα βουνά μα τζαι στην παραλίαν.

Ένει φυτό προϊστορικό, ιθαγενές της Κύπρου,
εν έσιει αλλού παρόμοιον, μ' άρωμα τούντου τύπου.
Μέσα στους κήπους για φραμόν μα τζαι σε γλάστρα μέσα,
ένει φυτόν ιδανικό, έσιει μεγάλην μπέσα.
Κρατά τα φύλλα ολόγρονα, αντέχει κακουχίες,
κλαδεύκεται τζαι εύκολα, κάμνεις δημιουργίες.
Που φύλλα τζαι που τους καρπούς δαφνέλαιο εξάγουν,
σαπούνια τζαι αρώματα τζαι φάρμακα παράγουν.
Οι σιεφ εν ποχωρίζουνται τη δάφνη στην κουζίνα,
αρτυματίζουν τα φαγιά για να μυρίζουν φίνα.
Στιφάδο, χταπόδιν τζαι τταβάν, ρόστον αρτυματίζουν,
συκόπιττες, παστόσυκα, τζι αρκάτην, να μυρίζουν.

Της δόξας, λοιπόν, το σύμβολον, η δάφνη η τιμημένη,
γιορτάζει φέτος τζαι ζητά νά'ναι προστατευμένη.
Για νά'σιε τζαι συνέχειαν τούτη η ιστορία
να μεν την θεωρούν τ'αγγόνια μας μόνον μυθολογία.

Η Ελιά Δέντρο της χρονιάς 2012

(Ιανουάριος 2012)

Όταν ακούω για την ελιάν, το δέντρον, να μιλούσιν,
έρκονται μου στη θύμηση πράματα που λαλούσιν.
Θυμούμαι πως ο Ηρακλής, εις την μυθολογίαν,
εφύτεψεν δεντρόν ελιάς πάνω στην Ολυμπίαν,
μετά τους δώδεκ' άθλους του π' αφήσαν ιστορίαν.



Ελιά

Τον Ποσειδώναν η Αθηνά έθελε να νικήσει,
γι' αυτόν τζι εδώρησεν ελιάν, τους Αθηναίους να πείσει,
τ' όνομα της να δώσουσιν στην πόλη τους για τζείνη,
τζαι η ελιά για πάντοτε δεντρόν ιερόν να μείνει.

Τζι ο Νώε πάσ' την κιβωτόν, καρτέραν να του φέρει
μήνυμα με κλωνίν ελιάς, πίσω το περιστέρι.
Για νά 'ναι τέλεια σίουρος πριν να τους κατεβάσει,
πως η ζωή ξανάρχιζε πάλε που νέαν βάσιν.

Μα τζι οι αρχαίοι Έλληνες την είχαν στους αγώνες,
τζαι τζείνα που συμβόλιζεν εμείναν στους αιώνες.
Σοφίαν εσυμβόλιζεν, την νίκην, την ειρήνην,
που σύμβολον στους Ολυμπιακούς για πάντοτε θα μείνει.

Π' αυτόν βραβείον στους νικητές άλλον δεν εδιούσαν,
στεφάνιν που κλωνίν ελιάς μόνον τους εφορούσαν.

Της Μεσογείου εν δεντρών πολλά αγαπημένον,
στην Κύπρο μας το βρίσκουμεν τζαι ένει δοξασμένον.
Διά μας λάδιν τζαι καρπόν, φάρμακα τζαι ξυλείαν,
το μύρον ετοιμάζουν το με λάδιν στην εκκλησίαν.

Πάρα πολλά εν τα καλά που θικιά η ελιά στον τόπον,
δίχα πολλά ανταλλάγματα, λλίον νερό τζαι κόπον.
Το λάδιν πρώτον τζαι καλόν, με τόσες πολλές χρήσεις,
βάρτε το στη διατροφή φρέσκον αγνόν της φύσης.

Ένει τζαι θεραπευτικόν, τους μυς τους χαλαρώνει,
συκώτι γιανίσκει τζαι χολήν, τους πόνους μαλακώνει.
Ο Ιπποκράτης, πατέρας των γιατρών, πάντα το εθωρούσεν,
σαν γιατρείαν ιδανικήν, σ' αρρώστους το διούσεν.

Φύλλα, φλοιόν, κορμόν, καρπόν, ούλλα η ελιά χαρίζει,
φροντίζει κόσμον τζαι πουλιά, ζώα πολλά ταΐζει.
Απού τα φύλλα τζαι φλοιόν, αφέψημαν ιφκάλλουν,
που για παθήσεις εν καλόν συχνά που μας τρομάζουν.

Μα τζι οι καρποί της, οι ελιές, όπως τζι αν ένει φάτες,
πράσινες, μαύρες, τσακιστές, ξυδάτες, κολυμπάτες.
Οι μέρες που μαζεύκουνται εν σαν γιορτή μεγάλη,
συνάουνται οι φαμελιές, ούλλοι μιτσιοί τζαι μιάλοι.

Ύστερις παίρνουν τες ελιές στον μύλο να αλέσουν,
να φκάλουν λάδι καθαρόν όσο τζι αν ιμφορέσουν.
Τάγκια για να γεμώσουσιν στον κόσμο να πουλήσουν,
Τζι άλλοι το λάδιν της γροινιάς για να εξασφαλίσουν.

Όποιοι τζι αν παν' εν σαν γιορτή, μεγάλον παναϋριν,
πίνουν ζιβάνα τζαι κρασίν τζερνά ο γιός τον τζύρην.
Ψήνουν καπήρες τζαι ελιές στα κάρβουνα π' αλείφουν,
με λάδιν φρέσκον όμορφον, τα δάκτυλά τους γλείφουν.

Πολλά μπορώ ακόμα να σας πω για την ελιάν που φέτος
γιορτάζει τζαι τιμούμεν την ολόκληρον το έτος.
Είμαστεν τόσον τυχεροί που η Κύπρος μας χαρίζει
άφθονες πάμπολλες ελιές τζαι τόσο μας φροντίζει.



Αόρατος του Τροόδους

Ο Αόρατος του Τροόδους Δέντρο της χρονιάς 2013

(Ιανουάριος 2013)

Αόρατος μα φαίνεται πελώριος τζαι μυρίζει.
Θωρείς τον τζιεν ακλόνητος, χαρά του που τον 'ρίζει.

Τζαι η χαρά εν πάνω μας, της Τζύπρου μας καμάριν,
του Τρόοδους ο Αόρατος, μιάλην μας κάμνει χάριν.

Έσει τζαι άλλον όνομαν, του Τροόδους Τζυπαρίσι,
ή Άρκευθος η δύσοσμη, που όμως μουσκομυρίζει.

Ένει φυτόν που απλόσιερα, λύσεις θκια μας σωρείαν,
γιατί έσει βλάστησην πυκνήν, τζι αντέχει την ξηρασίαν.

Οι ζωηροί του οι βλαστοί, μα τζαι το φύλλωμάν του,
θκιούν μας εικόνες τζαι μορφές που εν έσει όμοιά του.

Ευδοκιμεί σε υψόμετρον πάνω που σίλια μέτρα,
στο Τρόοδος τζαι στη Μαδαρήν, ψηλόν ως πέντε μέτρα.

Με ξύλον πολλά ανθεκτικόν, με άρωμαν σπουδαίον,
χρωματισμούς που κάμνουσιν, ξυλόγλυπτον ωραίον.

Εν ανθισμένος για πολλούς μήνες μέσα στο γρόνον,
τζι άμα ωριμάσει ο καρπός, ταΐζει πουλιά έναν τόνον.

Κάμνει τζαι για την παραδοσιακήν, τη χτιστιτζιήν λαλούσιν,
τ'αρώματα του που σκορπά, τον σκώρον απωθούν.

Κάμνει τζαι έπιπλα καλά, χαρά να τα σκαλίζεις,
καυσόξυλα π'αντέχουσιν, χαρά να τα μυρίζεις.

Υπάρχουν αιωνόβια πολλά δεντρά στο Τρόοδος,
προσέχει τα σαν τα μάθκια του ο κάθε δασοπόνος.

Τζι εμείς δίχα να ξέρουμεν, τζαι δίχα να σκεφτούμεν,
πολλές φορές απρόσεκτα, κακόν μεγάλον θκιούμεν.

Αν το προσέξουμεν καλά, τζαι μείνει τζαι ριζώσει,
θα το χαρούν πολλές γενιές ώσπου να μεγαλώσει.

Γιατί για σίλια γρόνια ατέλειωτα τζαι άλλα πεντακόσια
αντέχει ο Αόρατος, σε πλούτη τζαι σε φτώσια.

Φέτος εμείς γιορτάζουμεν γιατί ένει ευλογία
του Τροόδους ο Αόρατος, για μας, τζαι ευτυχία.

Η Περνιά Δέντρο της χρονιάς 2014

(Ιανουάριος 2014)

Στο δάσος το πεντάμορφον επή να περπατήσω
τζαι θαύμασα τα έργα του τζι είπα να τον υμνήσω.
Θεέ μου, πώς εσκέφτηκες να κάμεις τούντην πλάσην,
με τόσα ωραία χρώματα που μεταξύν τους πάσιν;

Πράσινα, τζίτρινα τζαι μοβ, με τόσες αποχρώσεις,
αγαλλιάζουσιν τον νουν, τζαι κάμουν σε να νιώσεις,
πως πάνω ψηλά στον ουρανόν υπάρχει ο Πλαστουργός μας,
που μας εχάρισεν πολλά δώρα στο μερτικό μας.



Περνιά

Πρέπει τζαι μεις να κάμουμεν όσα πολλά μπορούμεν,
τούντον μεγάλον θησαυρόν, ποττέ να μεν λειφτούμεν.
Το κάθε δέντρον τζαι φυτόν, κάθε πουλίν τζαι ζών,
έσει αξίαν θκιαμαντιού τζαι εν μεγάλον δώρον.

Φέτος εθκιάλεξα για σας το δέντρο που τιμούμεν,
τζαι τον Θεόν που τό'πλασεν πρέπει να ευχαριστούμεν.
Γιορτάζουμεν για την Περνιάν, παμπάλαιον στολίδι,
τζαι που την ίδια φαμελιάν έχουμεν τρία είδη.

Το έναν ένει η Λατζιά, το εθνικόν μας δέντρον,
τζαι τ' άλλον η Βαλανιθκιά ύψους τριάντα μέτρων.
Το τρίτον που γιορτάζουμεν, εν η Περνιά ή Πουρνάριν,
πολλά δεντρά αιωνόβια, της Τζύπρου εν καμάριν.

Μελίνι, Χρυσorroγιάτισσα τζαι Καλοπαναγιώτη,
Κοιλάδαν Ξυλιάτου ή του Πλατύ εν χώροι πάντα πρώτοι,
που βρίσκεις αιωνόβιες Περνιές μες τούντον τόπον,
που στέκουν πελώριες, φουντωτές με τον δικόν τους τρόπον.

Ο Πρίνος του Θεόφραστου, η Δρυς η Κοκκοφόρος,
η ιστορία μας λαλεί, τζι ας πέρασεν ο γρόνος,
στα φύλλα της πως βρίσκονται κότσιννοι τόσοι κόκκοι
που κάμνουν ειδική βαφήν «κρεμμέζι - πρινοκόκκι».

Μέσα στα πάρκα βρίσκεις την, εν εύκολη σαν λύση,
γιατί έσειι φύλλωμα πασιή, τζαι γρόνια πολλά έννα ζήσει.
Αντέχει δίχα το νερό, τζαι η φωθκιά αν τα κάψει
προστάτης ένει της ζωής της άγριας στα δάση.

Βλαστά τζαι εν μπορεί η γη, διάβρωση να πάθει,
τζαι σάζει έτσι το κακόν που τα δικά μας λάθη.
Το ξύλο της ποιοτικόν, σκληρόν που δεν σαπίζει,
άροτρα για το όργωμαν ο ξυλουργός σκαλίζει.

Πλούσιον έσειι τον φλοιόν σε δεψικές ουσίες,
παλιά ήτουν κατάλληλος για τες βυρσοδεψίες.
Το ξύλον εξαιρετικόν για κάρβουνα τζαι τζάκια,
μα εν προστατευόμενον, έννεν καθόλου πλάκα.

Μόνον με άδειαν ειδικήν μπορεί κάποιος να κόψει,
τζαι μόνον το Τμήμα των Δασών μπορεί να σου την δώσει.
Τζαι τούτον γιατί, να ξέρετε, πως εν μεγάλο λάθος,
που πρέπει ν' αποβάλετε αν έσιετε έτσι πάθος.

Πριχού να κλείσω έννα σας πω πάλε να σας θυμίσω,
πως η Περνιά εν θησαυρός τζαι έννα σας πάρω πίσω,
που είπα πως έσειι αξίαν θκιαμαντιού τζαι εν δώρον του Θεού μας
τζαι πως εμείς χρωστούμεν του πολλά του Πλαστουργού μας.



Σκινιά

Σινιά
Δέντρο της χρονιάς 2015
(Ιανουάριος 2015)

Σινιά, με τα ωραία σου τα άθθη που αθθίζουν,
μες τον σιειμώνα φκαίννουσιν, κρυάδαν αψηφίζουν,
με κότσιινους, μιτσιούς καρπούς που ώριμοι μαυρίζουν,
θάμνοι μα τζαι δεντρά ψηλά που τόσο μουσκομυρίζουν.

Μορφίζεις τζήπους τζαι αυλές, πάρκα, βουνά τζαι δάση,
με βλάστηση πανίσχυρη, π'αντέχει δίχα το νερό, σ'έδαφος ό,τι λάχει.

Πυκνόν, ωραίο φύλλωμα κλαδεύκεσαι καπάλι,
τζαι λλίο μετά που πυρκαγιάν βλαστάς μέσα σε χάλι.
Έτσι που τη διάβρωση το έδαφος προσέχεις,
τζαι πάμπολλες οι χρήσεις σου που σε εμάς παρέχεις.

Το ξύλο σου για κάρβουνα, ξύλα για τη θερμάστρα ,
τζαι οι βλαστοί σου πλέκουσιν κοφίνες τζαι καλάθκια.
Σάρωθρα, σαψισιές, μαζιά που κάμναν τη δουλειάν τους,
ο κόσμος μες τα σπίθκια τους τζαι μέσα στα χωρκά τους.

Στο Παλαιχώριν οι τόπακες τα αλλαντικά καπνίζουν,
με τα δικά σου τα κλωνιά για να μουσκομυρίζουν.
Λούντζες, λουκάνικα πολλά, μπέικον, σιοιρομέρι,
τζαι οι καρποί σου αρτύματα που ο καθένας ξέρει.

Τζι αν θυμηθούμεν τα παλιά τότες στην Καρπασίαν,
που είχαν φυτείες του καπνού πολλές για εσοδείαν,
υποκαπνίζαν με κλαθκιά τα φύλλα του καπνού τους,
για να μυρίζουν όμορφα, τούτον είχαν στον νουν τους.

Μέσα στα φύλλα τζαι βλαστούς άμα το ψάξεις έσεις,
έλαια τύπου αιθέρια τζαι τριτερπένια λέσιν.
Τζαι την μαστίχα που λαλούν της Χίου την σπουδαία
πιάννουν την που τ'αδέρφι σου, λαλούν το Πιστακαία.

Στην Κύπρον έσεις συγγενείς θκυο που εν προστατευμένοι.
Ο Τρέμιθθος,τζαι η Τριμιθκιά τζι οι θκυο εν παινεμένοι.
Όσο για τη Χαλεπιανή, τούτη καλλιεργείται
τζαι θκιά μας νόστιμους καρπούς να φάτε να χαρείτε.

Σινιά μου, εμείς που σήμερα εσένα σε τιμούμεν,
έχουμεν υποχρέωση σαν Κύπρος να τηρούμεν,
τα μέτρα προστασίας σου όπως τα καθορίσαν,
για να κληροδοτήσουμεν όσα μας εχαρίσαν.

Άρκευθος ή Οξύκεδρος Δέντρο της χρονιάς 2016

(Ιανουάριος 2016)

Εχτές σαν εσυγύριζα μες την βιβλιοθήκη,
ήβρα μεγάλο θησαυρό, σε μιαν μεγάλη θήκη.
Φωτογραφίες που παλιά, με φίλες μες τα δάση,
όπου κατασκηνώναμεν, ούλλον χαράν τζαι δράση.
Έτην σκηνή που μείνισκα μες το πυκνό το δάσος,
εν είσιεν τίποτε στραβόν εν είσιεν μήτε λάθος.
Τότε ήτουν που άρκεψα τα δέντρα να λατρεύκω,
θωρώντας τα να σιαίρουνται, τζαι να τα προστατεύκω.



Άρκευθος ή Οξύκεδρος

Θυμούμε όμως ως τωρά που μίλαν η Αρχηγός μας,
τζι εξήγαν μας για τα δεντρά που 'τουν τζιαμέ γυρώ μας.
Τζι ελάλεν πως αν δεν μάθουμε για τα δεντρά του τόπου,
τζαι μείνουμεν στην άγνοια, πον' χούι του αδρώπου,
γλήορα εέννα ξιλειφτούν τζαι έννα χαθούν τα δάση,
τζι έννα 'ρτουν να μας έβρουσιν πολλά τζαι μιάλα πάθη.
Π' αυτό σαν εμεγάλωσα άρχισα εγιώ να γράφω,
τες Οδηγούς για τα δεντρά με στίχους να τες μάθω.

Κάθε βολάν πον' η γιορτή του δέντρου τον Γεννάρην,
τιμώ το δέντρο της γρονιας, τζαι στέλλω σας χαπάριν.
Φέτος, λοιπόν, έννα σας πω για 'ναν μεγάλο θάμνο,
που κάποτε εν οκτάμετρο δεντρόν, ψηλόν ως πάνω.
Εν κωνοφόρον, καρπερόν, Απρίλην Μάην ανθίζει,
μα τ' άλλου γρόνου τους καρπούς φθινόπωρον χαρίζει.

Τέσσερα αδέρφκια εν ούλλα τους, Juniperus το γένος,
Τζυπαρισσίδες ξέρουν τες, σαν όρος έννεν ξένος.
Η Άρκευθος η οξύκεδρος, τζαι η Δυσοσμοτάτη,
που τζυπαρίσσι ξέρουν την του Τροόδους, αν ρωτάτε,
η τρίτη εν η Φοινικική Άρκευθος που φωνάζουν,
οι πιο πολλοί Αόρατον, έτσι την ονομάζουν,
τζι η τέταρτη εν η ψηλή Άρκευθος που λαλούν την
τζι Αόρατον της Μαδαρής, λεν την τζαι τραουδούν την.

Την Άρκευθο την Οξύκεδρο τιμούμεν με καμάριν,
δεσπόζει στες βουνοπλαγιές, στους βράχους ούλλον χάρη,
αιθαλές μιτσι δεντρό ή θάμνος που χωρίζει,
σ'αρσενικά τζαι θυληκά φυτά τα ξεχωρίζει.
Εν ιβλαστά στα χαμηλά μα στα εφτακόσια μέτρα,
τζαι σκαρφαλώνει πιο ψηλά άλλα οκτακόσια μέτρα.
Τα άνθη της μονογενή, κόνοι μιτσιοί, μασκαλιαίοι,
οι αρσενικοί εν τζίτρινοι άραγε ποιος το ξέρει;

Βρίσκεις την εις τον Πρόδρομον, κάτω που την Σιονίστρα,
στην Τζυπερούνταν, Μαδαρήν, στον Κάμπον της Τσακκίστρας.
Έσει εις την Κακοπετριάν τζαι όποιος πιο πάνω πάει,
στον Κάτω Αμίαντο κοντά θα δει να ξεπροβάλλει.
Ακόμα στον Μέσα Ποταμόν στο δάσος του Τροόδους,
συνήθως θάμνο θα την δεις, μα εν που τους αδρώπους.
Πατί οι πολλές οι πυρκαγιές τζαι άλλες επιδράσεις,
εν την αφήνουν να γενεί δεντρό με μιάλη κράση.

Το ξύλον της εν εύοσμο, πολλά σκληρό τζι αντέχει,
εν το τρυπούν τα έντομα, παρόμοιον εν έσει.
Γι' αυτόν τζι εκάμναν στοιασιές σε κτίσματα ποικίλα,
καπνίζαν τζαι τ'αλαντικά στην Πιτσιλιά, με τα κλωνιά τζαι ξύλα.
Οι πελεκάνοι εσιαίρουνταν γιατί ήτουν ευλογία,
ξυλόγλυπτα θαυμάσια εκάμναν μ'ευκολίαν.
Όμως τούτος ο τρόπος έφαν τα, τζαι πάσιν να μας λείψουν,
γι' αυτό τζαι πρέπει οι άδρωποι να τον εγκαταλείψουν.

Το κάψιμον, το κόψιμον, οι άσκεφτες οι πράξεις
να γίνουσιν πιο νούσιμες να μπουν ούλλα σε τάξιν.
Μόνον έτσι έννα 'χουμεν τα δάση μας για γρόνια
να τα σιαιρούμασταν μαζί, με τα παιθκιά τζι αγγόνια.

Ιδκιά
Δέντρο της χρονιάς 2017
(Ιανουάριος 2017)

Ιδκιάν ή Αδκιάν την ξέρουμεν εμείς τζαι την τιμούμεν,
για έναν δεντρόν πανάρχαιον ήρταμεν να σας πούμεν.
Έσκει τρακόσιους συγγενείς, στην Κύπρο εν οι δκυό τους,
Ιδκιά η Λευκή τζαι η Κλαίουσα, τες βρίσκεις σε οικοτόπους.

Salix εν το βοτανικόν όνομαν που σημαίνει,
Sal «κοντά», τζαι Lis «νερόν», στα κελτικά γραμμένη.
Αρέσκει της να ευδοκιμεί σε γην που ναν' βρεμένη,
δίπλα σε λίμνες, ποταμούς εν ευχαριστημένη.



Ιτιά

Πολλές εν οι περιοχές που βρίσκεις βλαστημένες,
στην Πάφο τζαι στο Καπηλειό, ψηλές τζαι φουντωμένες.
Στον Αη Βρόση, στέκουσιν, βουβές τζαι σκλαβωμένες
τζαι στο Καρπάσιν βρίσκεις τες, μα εν πολλά θλιμμένες.

Στου Τρόοδους την οροσειράν βλαστούν τζι ευδοκιμούσιν,
στους οικοτόπους άμαν πας, θα δεις, κυριαρχούσιν.
Εις τον Λιμνάτη ποταμόν, της Δρύμου τες συστάδες,
Επισκοπήν Μωρού Νερού, Natura θκυο σιλιάδες.

Η λαϊκή παράδοση τζαι η μυθολογία,
συνδέουσιν με τες Ιδικίες μιαν πλούσιαν ιστορίαν.
Σύμβολο γονιμότητας τες είχαν οι αρχαίοι,
τζι έμπνευση για τους ποιητές οι ήχοι οι ωραίοι,
που έκαμνεν ο άνεμος μέσα που τα κλωνιά τους,
τζαι ισχυρήν επίδρασην είσιεν εις τα μυαλά τους.

Τζι ο μυθικός ο ποιητής, ο Ορφέας με το νάμιν,
κουβάλησεν κλωνιά Ιδικιάς μαζί του εις τον Αδην,
τζαι δώρα του εχαρίσασιν πρώτα την «ευγλωττίαν»,
τζαι δεύτερο καλλύτερον την «επικοινωνίαν».

Ούλλοι μας ξέρουμεν καλά ποιος εν ο Ιπποκράτης,
πατέρας της Ιατρικής, γνωστός σ' ούλλα τα κράτη.
Έναν χυμό για φάρμακον έφκαλλεν που την φλούδα,
που ήτουν για τον πυρετόν, τζαι πόνον, τέλεια κούρα.

Σήμερα εν γνωστό συστατικό, το salicylic acid,
το όνομαν του επήρεν το που την Ιδικιάν ή Salix.
Σημαντικό συστατικό ήτουν της ασπιρίνης,
που επίτευγμα θαυμάσιον ένει της επιστήμης.

Το ξύλο της εν αλαβρύν, κάμνει για εργαλεία,
λαβές που ένει μαλακές, σκαλίζεις μ' ευκολία.
Έτσι που εν ελαστικόν, εύκολα δεν τσακκίζει,
έστω τζι αν πίεσην υποστεί, τζι ούτ' η φωθικιά του ντζίζει.

Ένει πολλές οι χρήσεις του, ακόμα τζαι για παιχνίθκια,
για κρίκετ τζαι για μπέιζμπολ, λαλώ σας την αλήθεια,
κάμνουσιν τα παστούνια τους που εν πρέπει να σπάσουν,
τζι έτσι εν κινδυνεύκουσιν οι παίκτες σαν τα πιάσουν.

Η φύση εν υπέροχη, θικιά μας μεγάλα δώρα,
μα κάποιοι καταστρέφουν τα μέσα σε τούντη χώρα.
Κάθε γρόνο τα ίδια χαρκούμαι πως λαλούμεν,
για το δεντρόν που στην γιορτήν θέλουμεν να τιμούμεν.
Άραγε ο κόσμος έμαθεν; Προσέχει; Προστατεύκει;
Τούντα δεντρά του τόπου μας για χάριν τους παλεύκει;

Θέλω να στείλω προσευχήν εις τον Θεόν μας πάνω,
τζαι μιάλον τάμα να του πω, μιάλον θε να του κάμω.
Φώτιση δώσε, Πλάστη μου, σε ούλλους τους αδρώπους,
τα πλούτη που μας έπεψες πάντα να βρίσκουν τρόπους,
να μεν αφήκουν τίποτε τούτα να καταστρέψει,
τζι άλλα ακόμα πιο πολλά η γη να αναθρέψει.

Τζαι τάμα στέλλω σου, Θεέ, στην χάριν σου θα πέψω,
λαμπάδα ψηλήν σαν την Ιδικιάν, τζαι θα σε ικετέψω:
Κάμε, Θεέ, να φύουσιν οι ξένοι που τα δάση,
τζαι οι Ιδικίες που κλαίουσιν πέρα εις το Καρπάσιν,
ν' αρχίσουν να χαμογελούν τζι η πλάση να γιορτάζει,
τζι ολόγρονα ο τόπος μας με άνοιξη να μοιάζει!

Η Στερατζιά Δέντρο της χρονιάς 2018 (Ιανουάριος 2018)

Την Στερατζιάν θκιαλέξασιν φέτος για να τιμήσουν,
ούλλοι να την παινέψουσιν τζαι να την τραουδήσουν.
Μαζί τζι εμείς θα κάμουμεν προσπάθειαν να πούμεν,
με στίχους την εικόναν της, να σας την διηγηθούμεν.

Η Στερατζιά ένει δεντρόν, μα κάποτε τζαι θάμνος,
βλαστά σε δάση, σε βουνά αρέσκει της τζι ο κάμπος.
Τα φύλλα της εν πράσινα με χνούδιν που ομοιάζει
με τζυδωνιάς το φύλλωμα, πολλά προσομοιάζει.



Στερατζιά

Π' αυτόν Αγριοτζυδωνιάν ξέρουν την στα χωρκά μας,
μα Στερατζιάν πιο επίσημα λαλούν την στα χαρκιά μας.
Το όνομα της Στερατζιάς στο λεξικόν αν βάλεις,
θα έβρεις το λατινικό «*Styrax Officinalis*».

Ανήκει εις την φαμελιάν με τ' όνομα στυρακίδες,
μ' έντεκα γένη που όμοια άλλα ποττέ εν είδες.
Βρίσκονται στην Αμερικήν τζαι ανατολικήν Ασίαν,
μα το 'ναν εν μες την Κύπρο μας τζι έσει πολλήν αξίαν.

Που τον Ακάμαν φκαίνοντας στου Τροόδους τα βουνά μας,
έννα τες δεις καμαρωτές πάσ' την οροσειρά μας.
Που της Καντάρας τες κορφές ως στο Καρπάσι φτάνουν,
με ομορφικές τζαι μυρωθικές π' άλλες πάζαν εν πιάννουν.

Το όνομαν επήρεν το που τη στυρακορητίνη,
που η Στερατζιά παράγει την, εν η γνωστή ρητίνη.
Τζαι οι αρχαίοι Έλληνες εξέραν την ρητίνη
τζι εκάμναν την αρώματα θυμίαμα να γίνει.

Ακόμα τζι ο Θεόφραστος προ Χριστού αναφέρει
το μύρον που παράγασιν, άραγε ποιος το ξέρει;
Εφκάλλαν το που τον στύρακαν τότε τζαι θυμιατίζαν,
εκάμνασιν τζαι φάρμακα αρρώστους εποτίζαν.

Ο δε Μέγ' Αλέξαντρος μιτσής τότε εβοήθαν
τους ιερείς μες τους ναούς, που κάποτε του είπαν:

«Μεν βάλλεις θυμίαμαν πολλύν, άμπα τζι εν μας κανήσει,
πάλε τιμούμεν τους θεούς, πρόσεχε μεν μας λείψει.
Τζι άμαν γενείς κατακτητής σε τόπους που το φκάλλουν,
τότε βάλλε απλόσιερα τζι εσύ, τζι άλλοι ας βάλλουν.

Τζι όταν ο Μέγ' Αλέξαντρος κατάκτησεν την Ινδιάν,
φορτίον μεγάλον έπεψεν εις την Μακεδονίαν,
με μήνυμαν στους ιερείς μύρον πολλύν να βάλλουν,
γιατί εκαταχτηθήκασιν οι τόποι που το φκάλλουν.

Η Στερατζιά εν όμορφη, με άθθη τζαι με σχήμα,
ολάνθιστη μοσχοβολά σης άνοιξης το κλίμα.
Ξύλο σκληρόν μα τζαι βαρύν, βοήθεια του αγρότη,
γι' αυτόν τζαι η στυρατζινή εν βέρκα πάντα πρώτη.

Βουτζέντρα για το όργωμα, κεντρίζασιν τα βούθκια,
τεράτσια ερίφκασιν πολλά, γονιοί τζαι κοπελλούθκια.
Σαρκίες κατασκευάζασιν τους δρόμους να σαρίζουν,
αυλάες μα τζαι ηλιακούς καλά να καθαρίζουν.

Τζαι «Το ζευκάριν το καλόν θέλει τζαι ζευκαλάτην,
θέλει τζαι βέρκαν στερατζιάν τζαι παχουλλήν αγάπην»,
εν παροιμία των παλιών που ξέραν τι σημαίνει,
τζι οι αγρότες που την είχασιν ήτουν ευλοημένοι.

Τζαι οι καρποί εθκιούσασιν πολτόν κουπανισμένοι,
ναρκωτικόν τζαι φάρμακον, η «τσούννα» η φημισμένη.
Ναρκώναν μες τους ποταμούς τα σιέλια που ψαρεύκαν,
τζαι φτείρες πας την τζιεφαλήν σκοτώναν που χορεύκαν.

Μα τζι οι Κινέζοι οι γιατροί ρητίνην εμαζεύκαν,
γιατί για φάρμακον καλόν πάντα την επιστεύκαν.
Το αίμαν για να κυκλοφορεί καλά μέσα στο σώμαν,
τζαι πότε για ηρεμιστικόν εθκιούσαν την ακόμα.

Τούτα εν τα βασικά που έχουμε να σας πούμεν
για τούντο δέντρο της χρονιάς που φέτος το τιμούμεν.
Είμασταν 'κόμα τυχεροί γιατί μέσα στην Κύπρον
εν κινδυνεύκουσιν πολλά, μα έννα μας πιαν' στον ύπνον.
Γι' αυτόν πρέπει να έχουμε την Στερατζιάν στον νου μας,
ο πλούτος πού'σκει τούτη γη να μείνει τ' αγγονιού μας.

Ο Μέρικος Δέντρο της χρονιάς 2019

(Ιανουάριος 2019)

Η Ταμαρίς η Σμυρναϊκή, ο Μέρικος ή η Μεριτζιά,
το Αλμυρίκιν άλλωσπως ή η αλμυριτζιά,
ένει το δέντρον της γροινιάς που φέτος εμείς τιμούμεν,
τζαι ποίημαν να το γνωρίσετε εμείς έννα σας πούμεν.

Έσει έναν ποταμόν πέρα στην Ισπανία
που του 'δωκεν το όνομαν, λαλεί η ιστορία.
Ο Ταμαρίς, ο ποταμός, εξού τζι η ονομασία,
η Ταμαρίς που ευδοκιμεί σ' Ευρώπη τζαι Ασία.



Βρίσκεις την τζαι στην Αφρικήν, τέσσερα γένη έσει,
τα είδη εν εβδομηνταοκτώ, μα πέντε στην Κύπρον έσει.

Υπάρχει τζαι μια ξενιτζή που 'φέραν το σαράντα,
που χαμηλά φυτεύκαν την έξυπνα στην μian πάντα,
να κόφκει αέραν δυνατόν τζι έτσι να προστατεύκει
χωράφκια με καλλιέργειες να μεν τα καταστρέφει.
Γλήορα αναπτύσσεται τζαι γλήορα πολλυνίσκει,
τζαι το φυσούνι τ'άγριον εμπόδιο την βρίσκει.

Μέρικος

Η Ταμαρίς η Σμυρναϊκή που φέτος, λοιπόν, γιορτάζει
βάρους πολλύν στην πλάτη της γι' αυτόν τούτη βαστάζει.
Βρίσκεις την σε βαλτότοπους, αμμόλοφους, σε όρη,
σε ρεμαθικίες, σε λαγκαθικίες μα τζαι σε βράχους μπόρει.
Εν θάμνος αραιόκλαδος που γίνεται τζαι δέντρο,
βρίσκεις την στα παράλια, μ' ακόμα τζαι στο κέντρο.
Σολιά, Κυθρέα, Καρβουνά, Πάφο, Κόρνο, Τζερούνεια,
Αμίαντον τζαι Λεμεσόν ακόμα τζαι στην Ίνεια.

Στους οικοτόπους ζει με γείτονες όπως η Πικροδάφνη,
ο Πλάτανος, η Λλυαρκά, ο Κόνυζος, αν λάχει.
Με βάτους τζι αντζουλλόβατους επίσης γειτονεύκει,
έσειε αθθούς μισσιούς τζαι ρόδινους, τζαι φυλλωσιά που πέφτει.
Αθθίζει τον Απρίλλιο ρόδινα τζι άσπρα άθθη,
τα φύλλα γλαυκοπράσινα που εν ιβρίσκεις λάθη.
Φλοιόν ερυθροκαστανό, κλωνιά πιο σκούρο χρώμα,
ούλλα μαζίν αποτελούν έναν πανώριο σώμα.

Γι' αυτόν τζαι εν κοσμητικόν, προσφέρει χρώμα, σχήμα,
αντέχει δίχα το νερόν, αρέσκει του τζι η αλμύρα.
Για τούτον τζαι σε υπέδαφος πον' αλμυρόν αντέχει,
πρωτείο μέσα στα δεντρά πάντοτε θα κατέχει.
Τζαι οι καρποί αναπτύσσονται ούλλον το καλοτζαίρι,
τζι οι καστανοί οι σπόροι του φυτεύκονται για ταίρι.
Έμπη Σεπτέβρης τζι ύστερις τα φύλλα του θα ρίξει,
για νά'ρτει πάλε η άνοιξη που έννα ξαναθίσει.

Το άλλο του το όνομαν που ένει το αρμυρίκι,
εν που τη λέξην αλμυρός, εξού τζαι η μυρίκη.
Έτουν στην αρχαιότητα τάμα στην Αφροδίτη,
γιατί εμεταμόρφωσε τη Μύρρα σε μυρίκη.
Έτουν η κόρη βασιλιά της Κύπρου, του Κινύρα,
που δίχα να ξέρει αγάπησεν την κόρη του τη Μύρρα.

Τζαι όταν το εκατάλαβεν επήεν να την σκοτώσει,
τζι η Αφροδίτη εμεταμόρφωσεν την Μύρρα για να την σώσει.
Στην Ιλιάδαν ο Όμηρος επίσης αφηγείται
τον Δόλωνα που σκότωσε ο Διομήδης τζι είπε
πως ο Οδυσσέας εκρέμασεν πάνω σε μιαν μυρίκην,
την πανοπλίαν του Δόλωνα που έζησε μια φρίκην.
Κατάσκοπος στους Αχαιούς που εστάλη τζαι προδώθη,
σαν ήρωα τον ετίμησεν που άγρια εσκοτώθη.
Τζι αν δεις τον στίχο πιο κάτω του Ομήρου στην Ιλιάδα
ήτουν γνωστός ο Μέρικος εις την αρχαίαν Ελλάδα:
«...Είπε και πάνω υψώνοντας τα όπλα απ' το κεφάλι,
σ' αρμυρικιά τα έκρυψε μ' ένα καλό σημάδι,
χλωρά κλαδιά αρμυρικιάς δένοντας με καλάμι».
(Ομήρου Ιλιάδα, στίχος 10.466)

Ο Μέρικος ήτουν δαμέ που τα αρχαία γρόνια,
τζαι πρέπει να τον έβρουσιν δισάγγονα τζι αγγόνια.
Στόλισμα, τζι ανεμόφραξη, σκιά στες παραλίες,
τούτες εν πό'σει ο Μέρικος στην Κύπρο για ασχολίες.
Έννεν ευκαταφρόνητες, ένουσιν ευλογία,
ούλλοι στον νου να τό'χουμε μες τούντην κοινωνία.
Να ευκαριστούμεν τον Θεό που 'πεψε τέθοικα δώρα
τζαι πάντα να προσέχουμεν τα δέντρα σ' τούντην χώρα.

